

עפולה - מעבר למיידיו 33 עבודות בעיצוב עירוני 2011

עפולה-מעבר למיידיו

עבודות סטודנטים בעיצוב עירוני

סטודנטים שנה ב', סמסטר אביב תשע"א 2011
הפקולטה לארכיטקטורה ובנוי ערים, הטכניון, מ.ט.ל.

עפולה – מעבר למייד

תערוכת עבודות בעיצוב עירוני

סטודנטים שנה ב', סמסטר אביב, תשע"א 2011
הפקולטה לארכיטקטורה ובנוי ערים, הטכניון, מ.ט.ל.

עפולה – מעבר למידי

תערוכת עבודות בעיצוב עירוני של סטודנטים בשנה שנייה, הפקולטה לארכיטקטורה ובנוי ערים, הטכניון, מ.ט.ל.

“אהבה היא הניסיון להפוך פיסה של חלום למציאות.” נרי דייוויד תיורו

שלושים ושלושה צוותי סטודנטים, בהנחיית שמונה מורים, עסקו במשך שלושה וחצי חדשים בתכנון העיר עפולה, במסגרת קורס בעיצוב עירוני, בשנה השנייה ללימודיהם, בפקולטה לארכיטקטורה ובנוי ערים, הטכניון. התערוכה מציגה את עבודותיהם.

ראשית היה שלב ההתקרבות והלימוד, במטרה להגיע להכרות אישית, בלתי אמצעית. לכן, התארחנו כולנו בעפולה, ללימודים ולמי־פגש עם אנשי העיר והעיריה, עם וותיקים ועולים מחבר העמים ומאתיופיה, עם המתגוררים בשיכונים של עפולה עילית וגבעת המורה או בבתים הקבלניים בעיר, חופשיים ומסורתיים, נוער וקשישים, נוסעים שחוצים את עפולה על כביש 60 או 65, שמזדמנים אליה לק־ניות, לחגוג באולמי השמחות שלה, לקבל טיפול בבית חולים העמק. הקשבנו, התבוננו וחזרנו לבקר .

ביקשנו ידע מקומי: להבין מנקודת ראות של אנשי עפולה: מה חשוב? מה קשה? במה גאים? מהם החלומות? וגם: ידע מקצועי – להתבונן, ממרחק מסויים במרחב ובזמן: מדוע הרחובות, הבתים, הגנים, ואופן השימוש בסיבובות הבנויות והפנויות הינם כפי שהינם, לטוב ולרע? איך תשתנה עפולה אם מגמות רווחות ימשיכו בלא התערבות? מה ישנו, אך אינו נראה? מה חסר? מה אפשרי, למרות שאינו מובא בחשבון? מה נראה כהכרחי אף כי אינו כזה?

למדנו את עפולה בהקשריה: החזון שבייסודה, תבניתה שנוצקה יש מאין על ידי אדריכל קאופמן, על פי מיטב עקרונות עיר הגנים, ואחריו שרון, ורעיון הביזור ויחידות השכנות, ואחריהם מן-שנער שבתכניתם מבקשים לגשר על המרחב בין העפולות; על מקומה בין הקיבוצים והמושבים של עמק יזרעאל, החוגגים מאה שנה להתיישבות העובדת, בין הערים השכנות, נצרת, נצרת עילית, מגדל העמק, בית שאן; הכפרים הערביים, עפולה על ציר מזרח מערב, על קו רכבת העמק בין חיפה לצמח, ועפולה על ציר צפון-דרום, בין אזור המרכז לפריפריה הצפונית.

מתוך כל אלו, וכן מנקודות מבט אישיות ומקוריות, הגיע כל צוות של סטודנטים לקריאה פרשנית של העיר. על רקע הקריאה והתיחסות ביקורתית לתכניות ולמגמות קיימות, גיבש כל צוות את חזונו לעפולה, ובעקבותיו – את הצעתו **להתערבות באמצעות מחולל אורבני אשר יתרום לעתיד העיר על פי החזון של צוות התכנון**.

אצל חלק מהצוותים המחולל האורבני היה אזור שלם, כגון אזור התעשייה המזרחי או מרכז העיר; אצל אחרים – אתר, כגון תחנת הרכבת החדשה או הכיכר המרכזית; ואצל אחרים – מערכת עירונית, כגון מערכות תנועה לרוכבי אופניים והולכי רגל, או מערכות גנים ושטחים פתוחים, או קו התפר בין עפולה למה שמחוצה לה. כל צוות מנה 2–3 אנשים, והעבודה עצמה עברה מקנה מידה עירוני למקור מי וחוזר חלילה, ולכן היו דיונים רבים וחלופות, עד שכל צוות התמקד ברעיונותיו הנבחרים. אחר כך – יצא הצוות לממש את תפיסתו הרעיונית על ידי תרגומה להתערבות במירקמים עירוניים – תוך דגש תכנוני על המרחבים הציבוריים.

עם הנושאים הבולטים ביותר בתכנון המחוללים נמנו: מימוש פוטנציאל המיקום של עפולה בלב העמק, בין קהילות בעלות זהויות וסגנונות חיים שונים; עיר בלב השדות – תבניות אורבניות וכפריות; מימוש הזכות לעיר – התערבות למען קהילות שונות; חיבור בין העפולות – עפולה, עפולה עילית וגבעת המורה; עיר בת 100,000 תושבים – הצטופפות והתפרסות; צומת אזורית מחברת ומפזרת; מורשת ונכסי תרבות מגוונים; תכנון ירוק ובר קיימא; תכנון לקיימות חברתית; חידוש מרכז העיר; חידוש אזורי התעשייה;

בתערוכה מוצגים חלקים נבחרים מהעבודה של כל צוות, על פי בחירת חברי הצוות עצמם.
דרכי הבטוי מגוונות, החל מייצוגים מופשטים וניתוחים פורמליים, ועד לתכניות וחתכים, דימויים סימבוליים והדמיות תלת מימדיות. כל אלו יחד נועדו להציב אפשרויות לעפולה טובה יותר של העתיד, עיר של תושביה ואורחיה, ומוקד של עמק יזרעאל.

ארכ' איריס ערבות
פרופסור-חבר
מרכזת הפרוייקט

* תודות

מר אבי אלקבץ, ראש העיר עפולה, ד"ר יעקב אזולוס, סמנכ"ל התרבות בעיריית עפולה, גב' רוותי קלימי, מנהלת הגלריה העירונית עפולה, גב' לירז אליהו, מתאמת אירועים, עיריית עפולה, פרופסור יהודה קלעי, דיקן הפקולטה לארכיטקטורה ובנוי ערים, כל המורים והסטודנטים שהיטו שכם ונרתמו לארגון התערוכה וההגשות בעפולה.

אינדקס פרויקטים

סטודיו בהנחיית ארכ' צביקה קורן וארכ' אורית שמואלי

- חי(בור)\\ ליאת אורן \ הודיה מוסרי \ תמר אפר \ יעלה גונדר
- Walk into spaces for peace and you are drawn into a land.\\scape
סואן אמל ענאש
- על הקוו\\ ילנה גרייס \ ודאד מעלוף \ פולינה גלזמן
- מרווח מחיה\\דימה יונס \ היא זעאתרה \ עידן כהן
- התחרה המרכזית\\ליאור פיטוסי \ לי רום \ דנה בן מיכה
- אורבניות חקלאית\\ליזי מיכאל \ יעל לקשטיין \ מיכל דה מאיו
- LANDFRONT\\תמר טיילר \ עדי גלזר
- Back to the future “Dancing City”\\נעה גולדברג \ אנה קוסטיוקוֹ־בסקי \ נדב שטיינר

סטודיו בהנחיית ארכ' קלאודיו מילול וארכ' מתניה ז"ק

- עורקים ירוקים\\ חן ברזל \ דועאא עמאר \ ענבל בין אורי אושפז
- העיר של הציר\\ אסנת פבזה \ נופר הובר \ שרית הרוש
- אריג מרחבי\\ רעות קידר \ לנה ארבוב \ איילת השחר סויסה
- עפולה של העמק\\תומר קופל \ בן רובין \ ירדן מנלזון
- up-פולה\\דורין נהרי \ ימית לזימי \ מאיה מליקין רעות אביטל
- מתמקדים בעמק\\ענבל יודפת \ ארי פיין \ נעמי שיפוב
- The New T.\\יוסי יפרח \ נעם יום טוב \ אמי מרום
- עפולה-פסיפס עירוני ירוק\\גיל שמואלי \ ליטל סלובודאסקיו עטרת בירנבוים

סטודיו בהנחיית ארכ' ג'ודי גרין וארכ' ערן מורדוכוביץ

- בעמק השווה\\ גל מדזיני \ חן צירינסקי \ יוני צימר
- Afula -To Go\\ אמרי אילון \ דיקלה ויזל
- RERAILED\\ אורלי גרינקר אדזה שפיגל ויהיבא בנא
- עפולה-עיר עמק\\ נועם נוה \ טל מנדולה \ גיא שחר
- urbaNature\\עדי מילר \ יעל כרמלי
- SAVE THE CITY\\ ליאור הדר \ מירי סונקין \ אבישג זליגמן
- עיר כקמפוס\\ יאנה זיימק \ לינה טרואופיאנסקיו אירה חליסטונב
- ש(י)דרה\\ איילת בר \ נטע גסרי \ דניאל הרשקוביץ

סטודיו בהנחיית פרופ' איריס ערבות (מרכזת הקורס) וארכ' חגית חרותקה קובי

- בירת קיימא\\ מתן גנות \ קרין פיטוסי \ עופר אלן
- על פרשת דרכים\\ ניצן צ'יובן \ ינאי אפלבוים
- צאו בחוץ !\\ אלמוג דינו \ עינת לובלינר רות אדרי
- מן העמק\\ליאור באואר \ הדס וולף \ לי נצר
- AFULA – CONNECTING PEOPLE\\מיכאל חניץ \אורי מליק\עמרי שורץ
- Afula In Motion\\רועי אלמן \ גילי קסלמן \ אורי נוימן
- תפר עירוני\\דבי רוזנפלד\איילת וזאנה \ עומרי זילכה
- Density Injection\\מאיה רוזנשטיין \ סבטלנה לוקצקי
- Be My Guest.\\נונס איוב \רשא זרייק \ נועה פרנקפורט

חי(בוֹר)

ליאת אורן
הודיה מוסרי
תמר אפר
יעלה גונדר

בור, חור, שדה – שמות שונים לרגע מסוים של ריק בחלל העירוני.

עפולה בלב השדות, מונחת כמפת תחרה יפה על שולחן העמק. תחרה של זיכרון שדות וחורים, זיכרון הבור והחקלאות, זיכרון העיר פעם והיום.

כשמונה אחוזים משטחה של עפולה תחתית הפכו לחורים במרקם העירוני. חלק מהחורים הינם שטחי בור בבעלות יהודים מאירופה אשר ניספו בשואה. חורים אחרים נוצרו בשל נטישת אזורי התעשייה (brownfield). בעיינו הזמינות של מקומות עזובים יוצרת איזכור מרחבי וטקסטואלי לעבר. מבנה החורים יוצר טקסטורה חדשה במקום שההיגיון נעלם בו – זוהי תופעת העיר המחוררת.

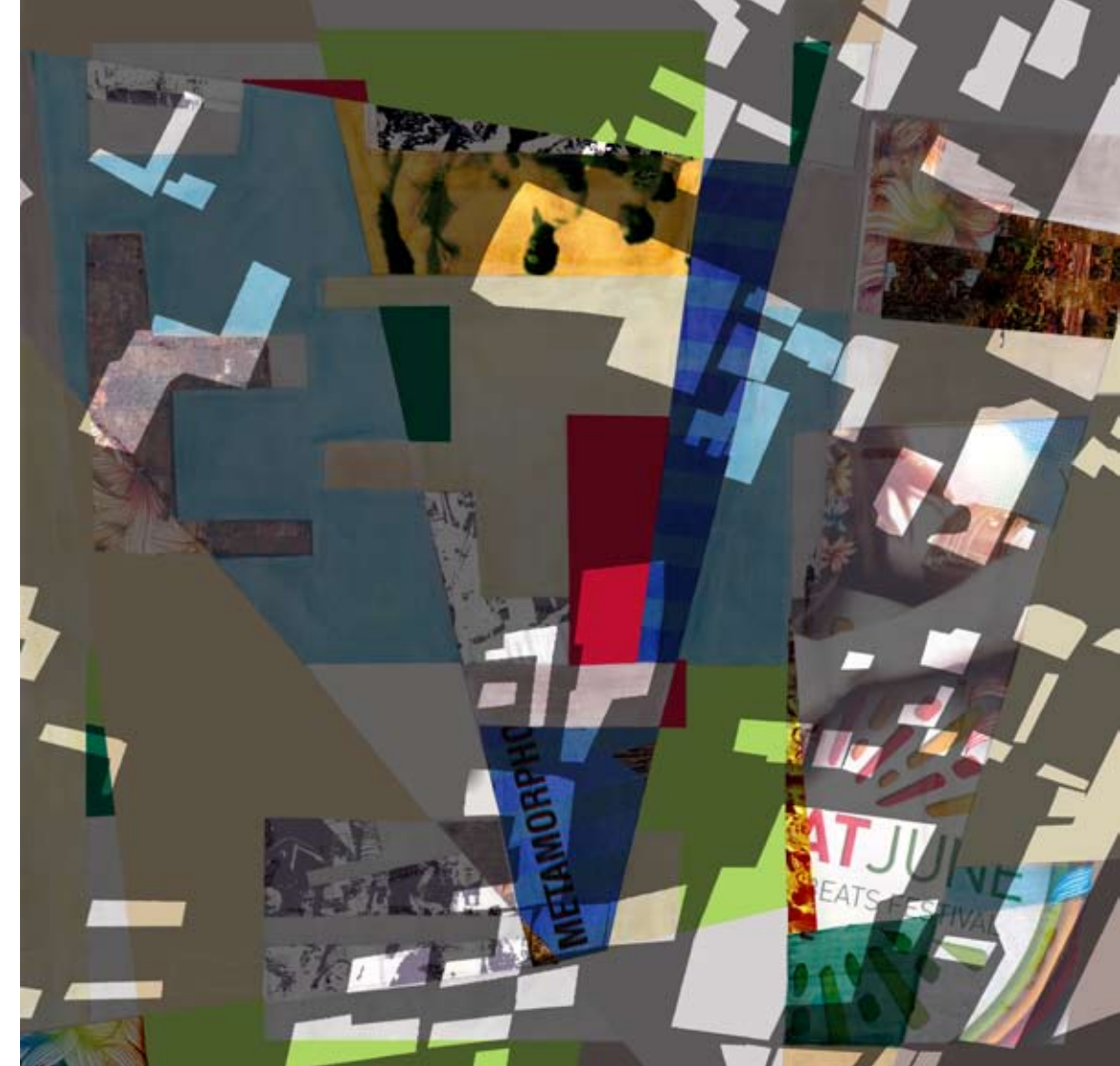
תחילה חקרנו את המושג השדה דרך התבוננות על היחס בין מגורים עם שדות חקלאיים שם גילינו הזדמנויות. השדות שמצאנו כמשמעותיים הם שדות בעלי גמישות, אפשרות להתרחבות, מזינים את המקור ובעלי פרופרציות אשר משמרות אנרגיה.

בעפולה מצאנו מתח בין היותה מוקפת שדות לבין חורים שנוצרו בתוכה. הריק יוצר תחושת עיזבון באופן מקומי ומקנה לעיר מציאות דלילה.

הפרוייקט רואה את המרחב העירוני כנושא בתוכו שדות שונים בעלי מתח שונה זה מזה. חיזוק אופי השדות הקיימים באמצעות הגברת והפחתת מתחים ועל ידי פעולה זאת, יצירת תנועה חדשה במרחב. העבודה מעלה סוגיה בפיתוח עירוני: עיר המתרחבת החוצה, אל השדות או פנימה אל החורים?

טיפול במרחב באמצעות מושג השדות מאפשר יצירת מבנה עירוני המסוגל ליצור מפגשים מפתיעים בין שטחים בנויים לשטחים פתוחים.

הפרוייקט ממפה את שטחי הריק ומזהה מגוון אלטרנטיבות תכנוניות המסתמכות על הקשרים סביבתיים, תרבותיים וחקלאיים. אנו רואות את מערכות השדות, החורים והבור כתשתית חדשה של הזדמנויות שבתוכה הכוח לשינוי תפיסתי האורג את העיר.

דועא סואן
אמל ענאש

Walk into spaces for peace and you are drawn into a land scape

המיקום של עפולה בעמק כ'עיר מעבר', המבוססת על צומת דרכים ומסילות היסטורית ועכשווית, קבע את גורלה של עפולה כיישוב שיש בו נוכחות ומשמעות החורגת מהמשמעות המקומית. מלבד הדרכים תורמים לכך בית החולים 'העמק', קמפוס הסטודנטים של מכללת יזרעאל ותחנת הרכבת העתידית, המתפקדים כאתרים מטרופולינים המושכים אוכלוסיות מגוונות מסביבותיה אל תחומה. הצעת התכנון מבקשת להפוך את עפולה מעיר מעבר לעיר מחוז המספקת חוויה עירונית מתמשכת ומזמינה לאוכלוסיית התושבים ולאוכלוסיות המזדמנות אליה. מערך התנועה והאתרים המטרופולינים בעפולה מספק הזדמנות מפגש בין תרבויות ובין שונים. זוהי תכונה עירונית מובהקת שנבקש לחזק ולהעצים ע"י התכנון של המרחב הפיסי.זיהויים, חיזוקם והעשרתם של האתרים המטרופולינים כמוקדים המשתלבים בטקסטורה של העיר ומשפיעים עליה, הוא אחד מעקרונות התכנון.

ההוויה המשותפת המשגשגת דווקא במרווח שבין שתי העפולות – המתפתח כמרחב משותף. הקונספט מבוסס על הזנה של תאים עירוניים באמצעות "עורק" מקשר שמפיץ תנועה אל תוך ובין מרחבים ציבוריים פרוסים. "העורק" תורם להשהייה – הארכת משך ההוויה במרחב הביניים המשותף והענקת הזדמנות מתמשכת למפגש.

"העורק" הוא אלמנט תנועה ונוף מלאכותי רב תפקודים שמתפשט במרווח שבין עפולה עילית לתחתית, חודר אל תוך העיר, מתלכד עם המרכז, ממשיך ועולה עם כביש 65 ונוגע בקמפוס הסטודנטים. אלמנט זה מתפקד כמערכת רציפה וגם משתנה מקטע לקטע. העורק יעניק לעפולה מרחב עירוני מובהק, המבוסס על האינטראקציה בין התושבים והאזרחים, על הזרימה החופשית של תנועתם ועל הקשר למקום הנופי, הנובעת משילוב של כל הציבורים והמקומות דרך "העורק" השוזר אותם יחד. כוחו של העורק טמון בתנועה המתמדת והמגוונת שלו, ובזימונם של מפגשים משתנים עם המקום הנופי ועם אחרים ממקומות אחרים, תוך כדי תצפית ומבטים שונים לעיר ולשדות העוטפים אותה.

על הקו

ילנה גרייס
ודאד מעלוף
פולינה גלזמן

עפולה היא עיר המורכבת משני חלקים. עפולה תחתית- השכונות הוותיקות והרחבותיהן, ועפולה עילית וגבעת המורה, שתי שכונות של עפולה המצויות פיזית על גבעת המורה ומנותקות מגלעין העיר. העיר עפולה איננה שלמה.

בבואנו לבחון את המרחב, זיהינו בו את כביש 65. כביש זה הוא חלק ממערכת הכבישים הארצית ומחבר בין חדרה לטבריה. הוא עובר דרך עמק יזראעל וחוצה את עפולה שנמצאת בלב העמק. אנו יצרנו התרחשות חדשה המתייחסת לכביש 65 כמחולל אורבני. ההחל' טה להתוות את עפולה כעיר לינארית לאורך כביש 65 מדגישה סיטואציה מיוחדת. כעת ניתן לחוות את עפולה לא כצומת אלא כפרק משמעותי לאורך הנסיעה. כעת עפולה עילית וגבעת המורה כבר אינן שכונות זנוחות בקצה העיר אלא חלק ממרכז עירוני שוקק. עפולה כעיר לינארית מהווה פיתרון לבעיות תכנוניות שקיימות בעפולה כיום. הכביש הראשי מהווה קו חיים שבו מתרכזת הפעילות: תעשייה, מסחר, בנייני ציבור ופעילויות נוספות. בעפולה כעיר לינארית מתהווה רצף של בינוי ושטחים ירוקים לאורך קו טיילת אשר תופרת את כל העיר ומחברת בין המוקדים החשובים שמהווים מקום מפגש למגוון אוכלוסיות. זה נותן אפשרות להולך רגל לחצות את העיר לאורך ולגלות מקומות מיוחדים בעיר. עפולה לינארית- זו עיר רזה אשר איננה מתפשטת לצדדים ומבזבזת משאבי קרקע. רוחבה 1200 מטר בקטעים החדשים שתוכננו. במרקם החדש הגדלנו את אינטנסיביות הבינוי תוך שמירה על שטחי ציבור. לאורך העורק הראשי סדרת צירים אלכסוניים יוצרים מקצב של חלונות ירוקים הצופים לקצה העיר. בעפולה החדשה ישנה מערכת תחבורה מפותחת שנותנת הזדמנות להגיע מכל מקום לכל מקום. פיתחנו כבישים מהירים לאלה שרוצים רק לעבור וכבישים לנסיעה איטית לאלה שרוצים גם להישאר קצת ולחוות את העיר. העיר הקווית תזרים תנועה וחיים לתוך עפולה ובכך תעלה איכות חיים לכל תושביה, ותיקים וחדשים כאחד.

דימה יונס
הייא זעאטרה
עידן כהן

מרווח מחיה

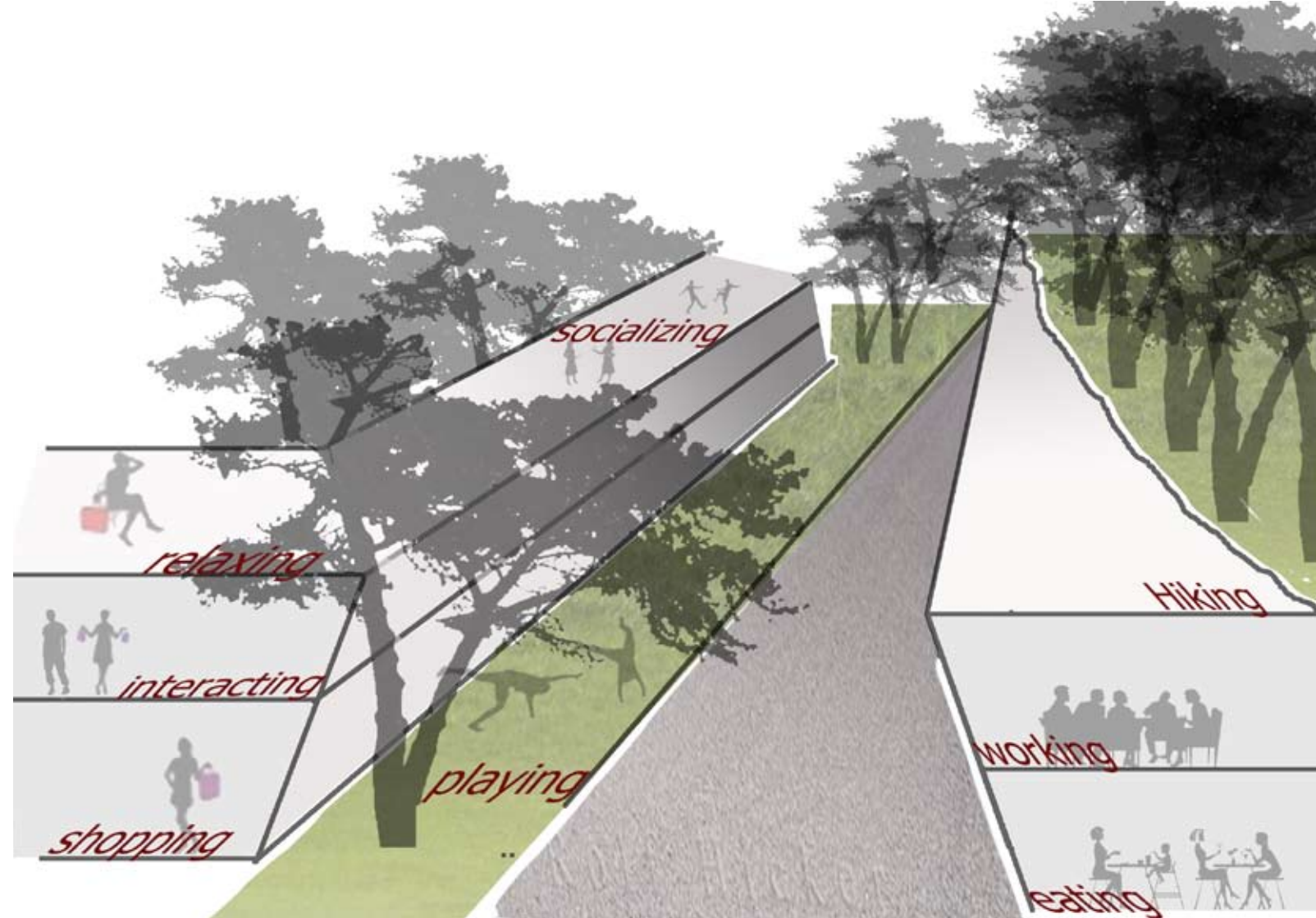
במקום שיש בו מגוון כה רחב של איכויות- הנוף המשתנה משדות חקלאיים עד לחורשות הרריות, ממרחבים פתוחים עד לרחובות בנויים, מבתיים פרטיים עד לבניינים גבוהים- ומגוון כה רב של אנשים, זיהינו גם מערכות נתקים בקני מידה שונים וברזולוציות שונות: בין עפולה מרכז לעפולה עילית וגבעת המורה, בין עפולה עילית לגבעת המורה למרות קרבתן הפיזית, ובתוך שכונותיה של עפולה עילית. ההתעסקות שלנו בעפולה עילית, באזור העוטף אותה, והחיבור שלה עם גבעת המורה.

האתגרים שהצבנו לעצמנו בפרויקט הינם: הקישור בין שכונות הביניים הללו על-ידי התחשבות וניצול התוואי הטופוגרפי הקיים, התחשבות בבינוי הקיים, שילוב האיכויות הקיימות במקום ומימוש הפוטנציאל הטמון בכל אחת ואחת מהן.

המטרות והשאיפות שלנו הן לאפשר לפרט ליהנות מכל האפשרויות שהמקום מציע, תוך הקניית חופש בחירה לפרט. בתהליך התכנון התייחסנו לפעילויות של הפרט, לפעילויות קהילתיות ולפעילויות ציבוריות, זאת על-ידי יצירת מקומות שיכילו שימושים שונים בו זמנית, ובנוסף מקומות שיכילו שימושים שונים בזמנים שונים.

על-מנת להשיג את מטרותינו עבדנו במספר קני מידה. בקנה המידה השכונתי, יצרנו מרכזי מסחר קטנים המיועדים לשימוש תושבים המתגוררים בקרבתם. המרכזים יספקו את צרכיהם היום-יומיים של התושבים והם יהיו נגישים ללא כלי רכב. במקומות בהם עוברים הנתקים שזיהינו, יהיו רצועות ירוקות שיקשרו את המרכזים לפארק שיעטוף את עפולה עילית ויכללו מסלולי אופנים, איזורי ישיבה ומשחק ופונקציות נוספות.

בנקודת המעבר בין עפולה עילית לגבעת המורה, תכננו מרכז בקנה מידה גדול אשר יפנה לקהל הרחב. המרכז יהיה הגורם המקשר בין תושבי עפולה עילית וגבעת המורה, והוא יאפשר מעבר ללא כלי רכב ביניהן. מיקומו של המרכז הופך אותו למעין שער כניסה מזמין לשתי השכונות. הליניאריות וההמשכיות של המבנה הופכות אותו לגורם שמוביל את התנועה מהכביש הבין-עירוני אל תוך השכונות. בנוסף למסחר, התעסוקה והפנאי שמספק המרכז, הוא יכול פונקציות ציבוריות שישמשו את תושבי שתי השכונות, וכך אנו שומרים על הקיים ומבטיחים התחדשות מתמדת.

ליאור פיטוסי
לי רום
דנה בן מיכה

התחרה המרכזית

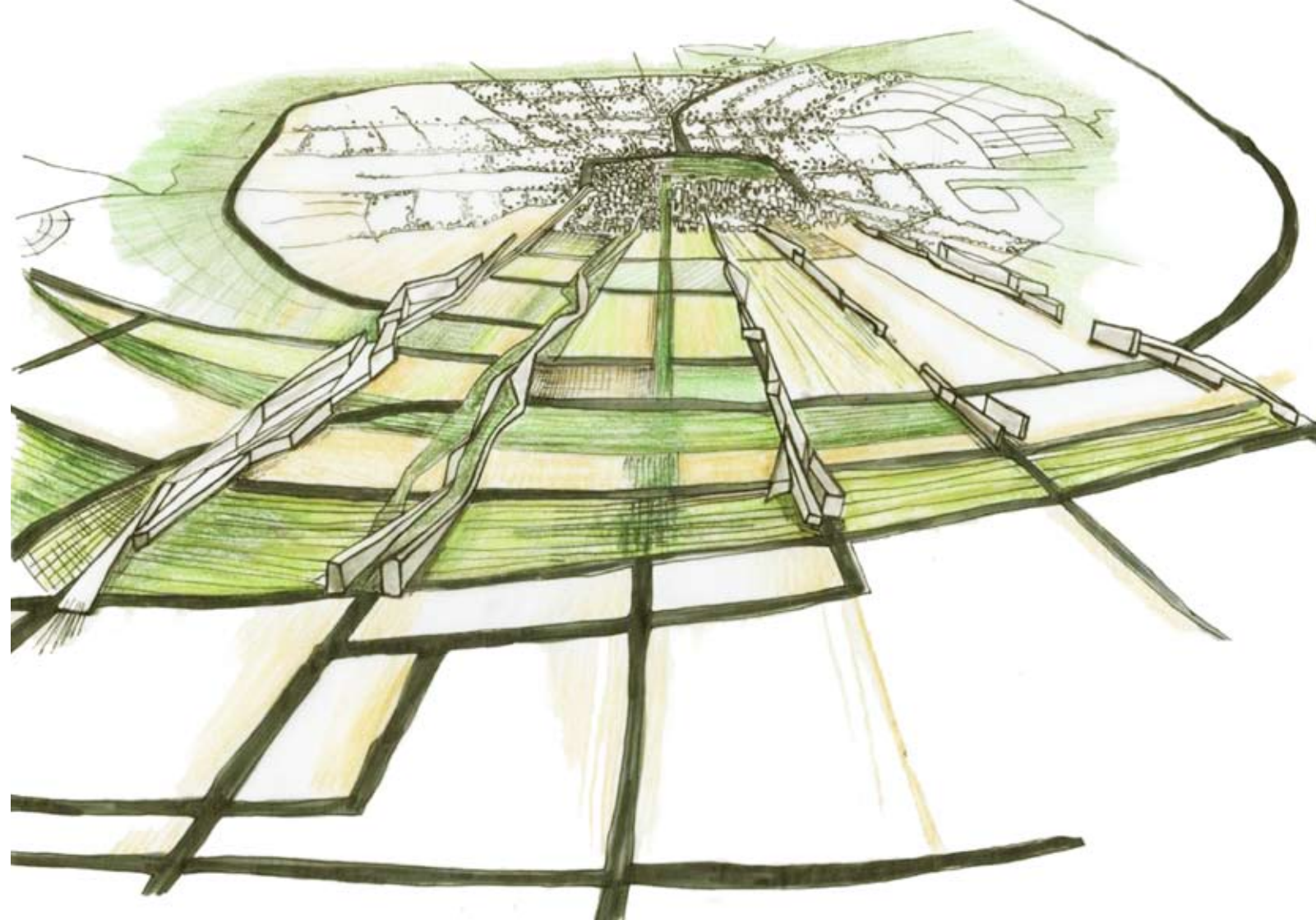
הפרויקט נולד מקריאה של המרחב כצומת דרכים בעל חשיבות ויוצר פרשנות חדשה לסכמת התנועה של העמק. בסיס ההתערבות הוא מרכז אזורי שנותן ביטוי לנקודות החזקות בעמק ויוצר סיטואציות עירוניות חדשות. להבדיל מהבינוי הקיים, שממלא שטחים בין קווי התנועה. העירוניות החדשה שוזרת את הבינוי והתנועה לכדי שלד קווי. הקו מקפל מערכות עירוניות ויוצר הזדמנויות ליחסים לא שגורתיים בין גבולות העיר והעמק.

ממשיכת הקווים העירוניים מתוך המסה הסגורה של העיר עפולה נוצר מרחב פתוח, דמוי תחרה ובעל פתיחות אזורית טובה יותר. המפגשים בין הקווים יוצרים את נקודות העניין בגריד. אלה ה"פיקים" שמטים את הזרם העירוני ועוזרים להרכיב קו-עיר המשכי ועם זאת עשיר ומשתנה.

הבתים והרחוב מתערבלים לחומר חדש קורי, היוצר יחס קיצוני בין האינטנסיביות העירונית לסביבה ולנוף. כשהצפיפות נבחנת במונחים של אורך ולא של שטח כמקובל, תפישת המרחב נבחנת במונחים של "קצה" ו"גבול". נפח המגורים הקוֹנְצִינְאִלִי הופך במה להתרחשות העירונית והנוכחית הייחודיות.

אנו מציעות חזון לסוג חדש של קשרים עירוניים שבתוכם תוכל להתפתח אפשרות עכשווית של מגורים, חיי קהילה וקשר לסביבה. מרחב עירוני שמעצב מחדש את המישקים בין השדה לעיר.

"הממלכה נמחצת תחת כובד עצמה חושב קובלאי, ובחלומותיו מופיעות עכשיו ערים קלילות כעפיפונים, ערים מחוררות כתחרה, ערים שקופת ככילות, ערים הנראות כמערכת העורקים שבעלה...."
(הערים הסמויות מהעין", איטלו קלוינו)

ליזי מיכאל
יעל לקשטיין
מיכל דה מאיו

אורבניות חקלאית

טביעת הרגל האקולוגית מתבססת על חישוב של השטח הנדרש לקיום. כמה שטח אדם או עיר צורכים מבחינת המשאבים להם הם נזקקים. כיום עולה הצורך לפתח את הערים לכדי יישויות שישתלבו עם סביבתן בצורה ההרמונית ביותר תוך כדי מענה לצרכים האי-נושניים ובהתחשב בכוחות הכלכליים.

השאיפה להפיכת עפולה ליחידה עצמאית ככל האפשר המספקת את צרכיה, ומשאירה טביעת רגל מינימלית, היא שהובילה לרעיון מחולל הפרויקט: עיר בת קיימא בהשראת תרבות חקלאית. התרבות מתבטאת בכמה דרכים: בגינות קהילתיות המטופחות ע"י בתי חינוך ומאפשרות גישה ומכגש שכונתי, בטיפולוגית מבנים הכוללת בתי גידול למיניהם, כדוגמת חממות, ובפונקציות ציבוריות-עירוניות המועשרות ע"י מיקומם בשטחים פתוחים. קיימות העיר תושג ע"י: פיתוח תשתית תחבורה ציבורית נגישה, תשתית שבילים וחניה מסודרת לאופניים ולעיתים אף מקלחות הצמודות אליהם, אשר יעודדו את השימוש באופניים, עירוב שימושים, ובניה לגובה המשמרת את העיר כקומפקטית.

עפולה תחתית בנויה סביב פארק עירוני קיים הקושר בין השדות. הפארק מהווה עורק ראשי לשלוחות בינוי היוצאות ממנו- אצבעות. לאצבעות גודל מוגבל על מנת לשמור על קומפקטיות העיר ורחובות המאופיינים בהשראת השטחים החקלאים אותם הם מקשרים. מלב העיר לקצוותיה תכנית הבינוי קטנה בהדרגה המאפשרת חשיפה הולכת וגדלה לנוף השדות החקלאים.

המרקם העירוני החדש משלב בינוי גבוה בצפיפויות משתנות ואלמנטים מעולם החקלאות. בכך הוא יוצר מציאות אורבאנית אחרת המצמצמת את הפער בין העיר לטבע.

תמר טיילר
עדי גלזר

Landfront

מים הם כוח המגדיר ומעצב את אופיו של כל מקום בו הם נוגעים. הם משפיעים על התנועה, התעשייה, והמזון, ומחזקים כל עיר להם נושקים. החזית הימית עברה שינוי תודעתי, והפופולאריות שלה גוברת.

Waterfront יוצר מפגש בלעדי בין עיר למים. מפגש דומה יתקיים בעפולה כתוצאה מהעירור המואץ המפגיש בין הצפיפות העירונית למרחב החקלאי.

Landfront הוא המפגש בין שיא הטבע לשיאה של העיר. מפגש זה יוצר הזדמנות חד פעמית והופך את המקום לנדיר ונחשק. החזית החדשה מהווה מרחב ציבורי בעל מגוון שימושים, לרבות מגורים. הנגישות אל פתיחות השדות, אל חילופי העונות ואל בעלי החיים, מעלה את איכות החיים ושומרת על הקשר בין הטבע לאדם.

עפולה נמצאת כיום בבעיית ניתוק פנימי וחיצוני. היא מחולקת כביכול לשלש עפולות, ויוצרת נתקי תנועה. כמן כן, אינה מנצלת כראוי את מיקומה האסטרטגי בעמק, ומתפקדת כאי בתוכו.

על ידי יצירת חזית חזקה, תוססת ויציבה תתחזק העיר בזכות התנועה הפנימית. חזית זו תעצים את מעמדה של עפולה כלפי העמק. העיר החדשה בעלת מרקם תנועתי ללא היררכיה והינה מרובת מרכזים. מרקם זה יוצר איזון ושם דגש על אזורים נרחבים בעיר שלא נוגעים במרכז. תנועות ראשיות חוצות ומחברות בין הרקמות השונות במרחב ויוצרות חווית רחוב חדשה. חוויה דינאמית של תנועה העוברת בחלל הפתוח, הסגור, הציבורי, הפרטי, העירוני והחקלאי. חזית Landfront מקבלת טיפולוגיה הנוצרת מחפיפות וממדרג התנועה. טיפולוגיה זו מחזקת את תחושת המרחב על אף הציפוף הרב. הצפיפות הנתפשת אינה גבוהה מכיוון שהבינוי הייחודי בקו המשווה בין הטבע לעיר שומר על כיווניות חוצה ומחברת, ושומר על המרחב הציבורי ועל המשכיות התנועה והמבטים כלפי פנים העיר ומחוצה לה. הבינוי בא מהרצון להגדיר את המרחב הציבורי כאלמנטים החסרים בו.

התשוקה אל המרחב באה לידי ביטוי הן במעברים בין המבנים והן בחזיתות המבנים הפונות אל המרחב הנדיר.

נגה גולדברג
אנה קוסטיוקובסקי
נדב שטיינר

Back to the future “Dancing City”

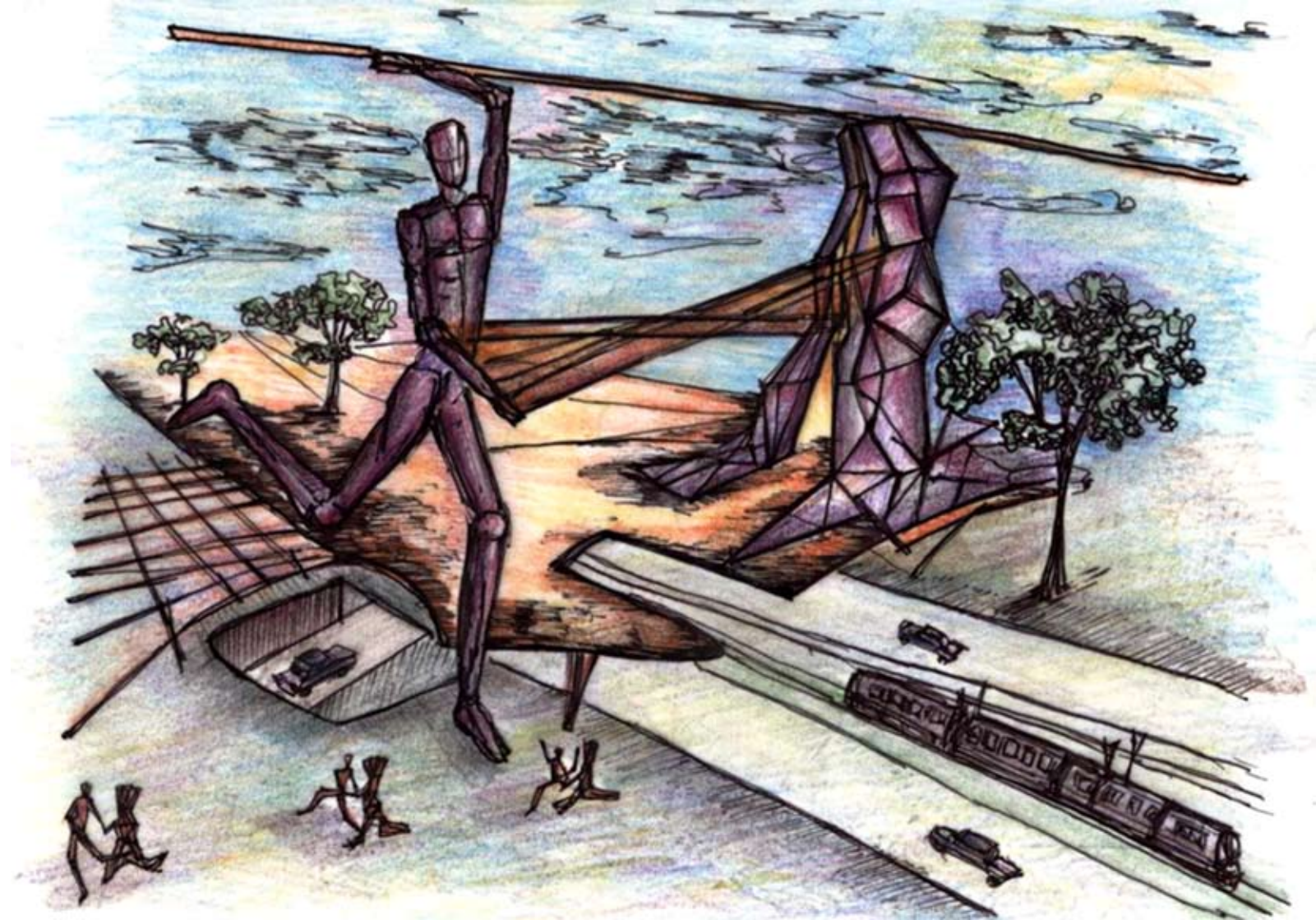
תחילתה של עפולה “בירת העמק” הייתה בנסיון לממש את החזון האוטופי של עיר תעשייה ארופאית מעשה ידי האדריכל ריכרד קאופמן. כמאה שנה לאחר מכן אנו רוצים להחזיר את האוטופיה ע”י יצירת מרכיב ציבורי אשר יחיה את העיר.

הוצאנו את הפונקציות הציבוריות מתוך העיר הרדיאלית אל עבר הטבעת החיצונית – כביש עוקף עפולה, שהופך מכביש מהיר היקפי לחלק משמעותי מתוך העיר. מהלך זה הופך את העיר ומשנה את התנהלותה כך שפנים העיר משמר את האווירה הקהילתית והרגועה הקיימת כיום במגורים, ובטבעתה מתנהלים החיים הציבוריים כ”נהר” רציף, זורם ומלא פעילות. גודל ה”נהר” משתנה במיקומיו השונים על פי צורך הפונקציות הרבות. הפונקציות השונות מכתובות גם את מפלס ה”נהר” החל מהיותו על הקרקע כפארק עירוני וכלה בהיותו מתחם מסחרי בעל כמה מפלסים.

לצד ה”נהר” יצרנו טיפולוגיה חדשה – “בניינים רוקדים” בעלי צורניות השואבת השראה ממנו. בניינים אלו משלבים בתוכם פונקציה ציבורית לצד מגורים דבר המגביר את המימד האנושי של ה”נהר” ובכך יוצר מבטים והפניות אליו מכל נקודה בעיר. במידה מסויימת מהלך זה יוצר טופוגרפיה עירונית בעיר השטוחה.

הוצאת המרכז הציבורי אל הקצוות מקרב את הישובים מסביב ונותן להם להגיע לפונקציות הציבוריות. בנוסף, פעולה זו מאפשרת למגורים להתפתח מעברו השני תוך שמירה על נגישות החיים הציבוריים מכל עבר. מצבים חדשים אלו יוצרים מתח ועניין, בעיקר בנקודות החיבור של המערכות השונות כדוגמת ה”נהר” הסואן והשדות השקטים.

תהליך זה יגרום לדעתנו להגירת אנשים חיצוניים אל עפולה בנוסף למבקרים, תוך הגברת איכות החיים הציבוריים והפרטיים, והנגשׂתם עבור העיר וסביבתה בכך אנו מקווים לממש את חזונו של קאופמן ולהגביר את כוחה של עפולה כ”בירת העמק”.

עורקים ירוקים

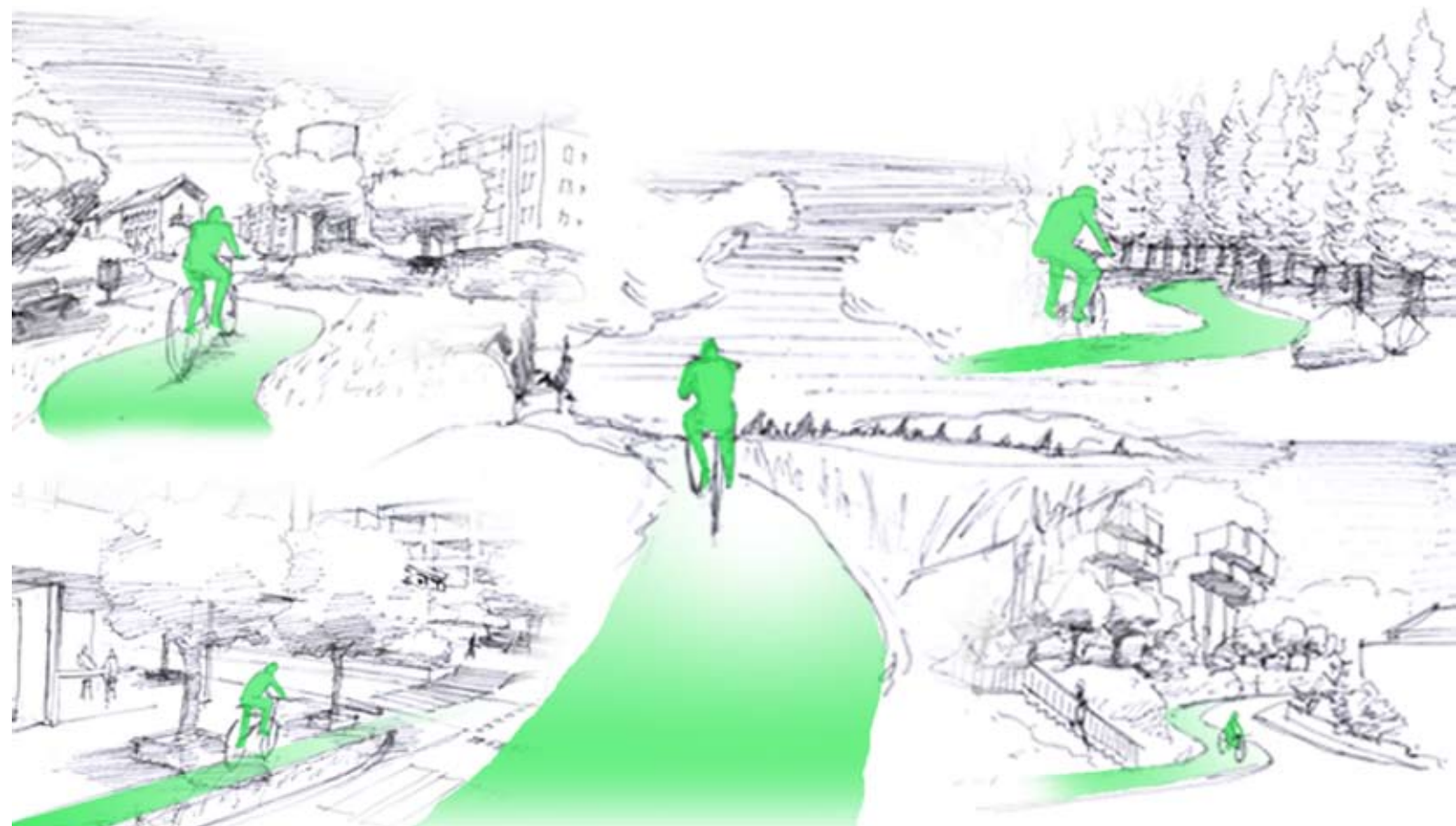
חן ברזל
דועאא עמאר
ענבל בין
אורי אושפיז

העיר עפולה תוכננה במקור ע"י ריכרד קאופמן כעיר גנים קונצנטרית המתפתחת מתוך צומת דרכים, מורכבת היום מסיבות היסטוריות משלוש שכונות נפרדות מרקמית ואיכותית זו מזו. הבעיה המרכזית שזיהינו בעיר תוך שיטוט ואיסוף נתונים היא ניתוק בין השכונות, בחיבור האנושי, בתחושת התרדמת שמרחפת על העיר, בדלילות במקומות ציבוריים. קיבלנו תחושה שהאנשים רובם סגורים בבתים ואין אינטראקציה אינטנסיבית דיה. שמנו לעצמו למטרה לפתח את עפולה לכדי מקום שמעודד את החיים ברחוב, את תחושת הקהיל' תיות, את האינטרקציה עם הסביבה, הטבעית, הבנויה והאנושית.

מצאנו שיהיה ראוי לחולל מצב כזה באמצעות מערכות שתומכות בשהיה של אנשים במרחבי החוץ של העיר, ובו בעת קושרות את האיזורים השונים. בחרנו ליצור מערכת תנועה חדשה לעיר – מערכת ירוקה הקושרת בצורה היררכית בין דירת התושב, לגן השכונתי ולרחוב עד לפארק העירוני. המערכת מבוססת על שטחים קיימים שיפותחו ויאוחדו ותכיל בתוכה פונקציות של שירותי יומיום.

המעבר בין השטחים במערכת הוא מקום נעים, מוצל, מאפשר הליכה ברגל, מקנה אוריינטציה, מפגיש בין אנשים, ומכיל מוקדים בר' מות אינטנסיביות שונות. מערכת תחבורתית ברורה ויעילה תאפשר לכל תושבי עפולה לנצל את משאבי העיר בכל מקום בעיר ותפגיש אותם וכן תאפשר כניסה ויציאה מן ואל העיר באמצעות חיבור הרכבת הארצית למערכת המקומית. המערכת הירוקה דורשת מנה אינטסיבית של צומח שאותה תתמוך מערכת של השקיה של אגנים ירוקים(ווטלנד), שיהוו גם חלק אינטגרלי מהמרחב העפולאי.

את המרחב ה"בין עפולאי" יכיל פארק עירוני שהוא חיבור בין השכונות, בין הטבע העירוני, החקלאי והבלתי מבוקר. הבנייה החדשה תכיל איכויות שיעודדו חיבור למערכת הירוקה ותתייחס למיקומה הספציפי במרחב העפולאי. כלומר העיר כאורגניזם חי – לא מנוהלת מגבוה ומכתיבה אלא מופעלת מלמטה מתוך פעילות של התושבים.

אסנת פבזה
נופר הובר
שרית הרוש

העיר של הציר

בבסיס החזון של עפולה עומד הרצון לחזק איכויות קיימות. לעפולה חשיבות היסטוריות הודות לציר רכבת העמק שחצתה אותה, ערך נופי כ "אי" הצף בשדות החקלאיים המקיפים אותה, ומבחינה טופוגרפית עפולה תחתית משתרעת על גבי מישור מבטים רחוקים אל אופק ההרים הסובבים אותה. כל אלו יוצרים מרקם ייחודי לעיר עם זאת דבר בולט במרקמה של עפולה הוא היחס בין הפנוי לבנוי והאופן בה העיר מתוכננת הוא כזה שמותיר שטחים פתוחים רבים שבחלקם הינם מוזנחים, אשר מהווים חלון הזדמנויות לתכנון עתידי.

"הציר של העיר" הוא חזון לפיתוחה של עפולה כעיר המנצלת את משאביה הטבעיים והמרקמים ליצירת עירוניות עשירה ואינטנסיבית. בבסיס הפרויקט בחרנו להציע מחולל לעפולה תחתית כאשר עקרונות התכנון שהנחו אותנו מתקזזים לציר ליניארי המחבר בין מרכז של עפולה תחתית לשולי העיר דרך חווית חללים משתנה. היחס בין הפתוח לבנוי, קו המבט, חיבור בין ירוק מתוכנן לירוק טבעי וקישור בין מוקדים הובילו את המהלך התכנוני. לאורך הציר אנו מייצרות טיפולוגיות מרחביות מגוונות, בין הפתוח לבנוי, ליצירת רת סיטואציות אורבניות מורכבות והיררכיות ביחס לקונטקסט העירוני בו הציר חולף. הציר מתחיל כשדרה כאשר במרכז העיר הציר מתרחב והופך לפארק עירוני מרכזי, בהמשך משתנה והופך לרחבות שונות ולבסוף השוליים הופכים למקום למקום המאפשר חווית נוף ייחודית בתוך "ים" החקלאות למול נוף ההרים. הציר מחזק ע"י שדרות ורחובות אנכיים לו שמשמשים דרכי תחבורה מרכזיים, בהם יוקמו מבני משרדים, מגורים ועסקים קטנים כך שעירוב השימושים בהם יצור את אותו עושר עירוני. כמו כן אל הציר משתלבים שבילי הולכי רגל ואופניים מכלל העיר שלימים יהווה רשת מרקמית ירוקה שתעודד יציאה לרחובות ושימוש במרחבים הפתוחים. ברצוננו ליצור עיר שבה קיים קשר הדוק בין הפיזי והוויזואלי שיחזק את הקסם של עפולה כעיר העמק. ביצירת מערכת רצופה יכול הפרויקט לחולל שינוי מהותי בסטרוקטורה העירונית שתפקידה לשפר את איכות החיים בה.

רעות קידר
לנה ארבוב
איילת השחר סויסה

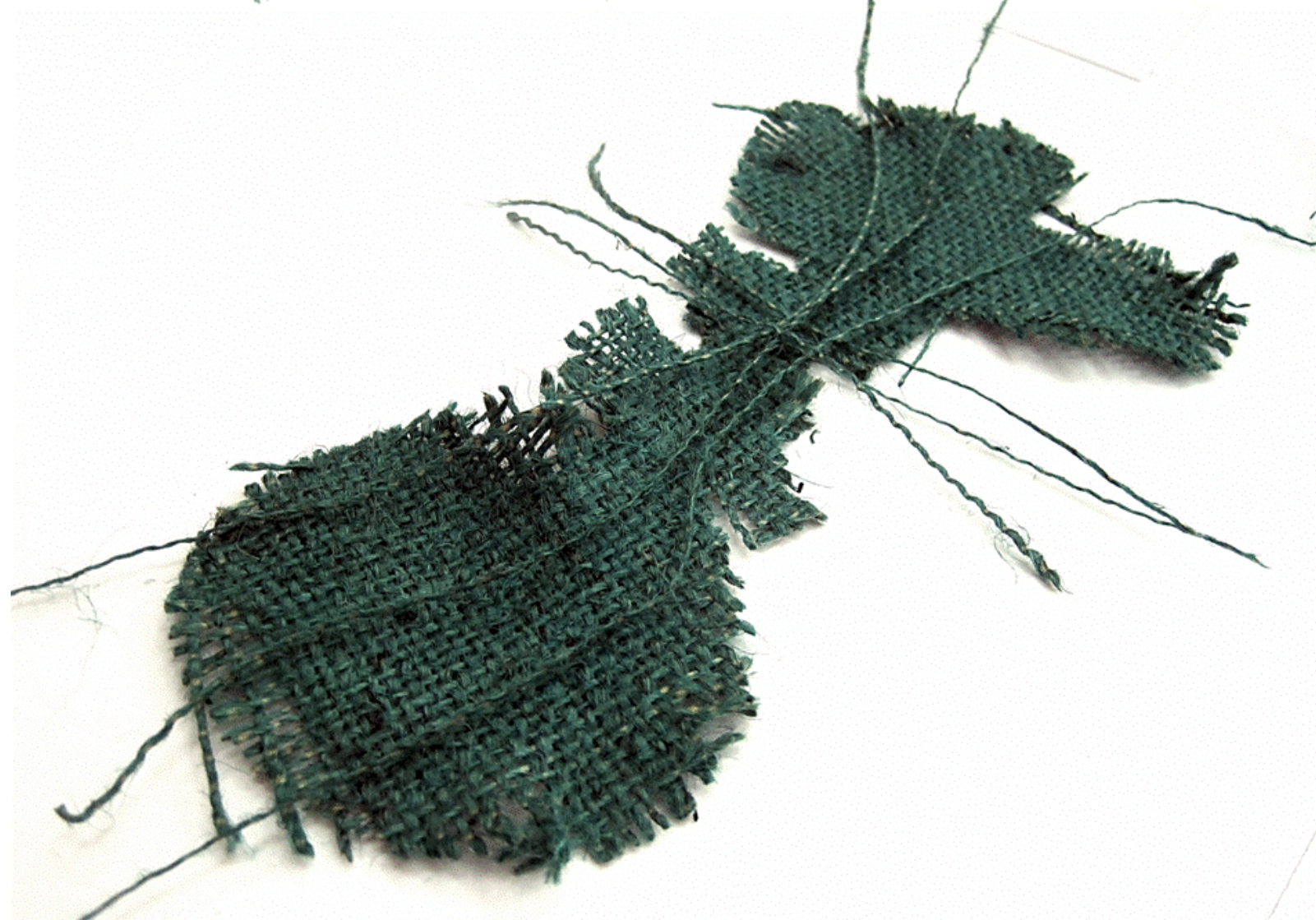
אריג מרחבי

החוט הקושר את עפולה תחתית, עפולה עילית וגבעת המורה, נשזר בחוטים המקשרים את עפולה ליישובי העמק. מהמפגש נוצר אריג עירוני מרחבי המממש את ייעודה של עפולה כבירת העמק.

יעד ראשון הוא איחוד החלקים המפוצלים של העיר מכיוון ש"השלם גדול מסך חלקיו". מלבד אזור מגורים מקשר, הוקם איזור עירוב שימושים מגוון המשלב מסחר, פנאי ותעסוקה תוך התייחסות למצב הקיים: בריאות וספורט הוגדרו כערכים המאחים את הרקמות הפרומות הקיימות ולכן בית חולים העמק הורחב לקנה מידה ארצי בו נוספו שלוחות אקדמיה ומחקר. מכלול מגרשי ספורט רב-ענ' פיים משרת את תושבי העיר והעמק ומהווה מוקד משיכה לאירועים ותחרויות לאומיים ובין-לאומיים.

עפולה כמושב עירוני, הגדילה את שטח פניה עם השדות החקלאיים על מנת להוסיף ולחזק את הדיאלוג עם העמק. דיאלוג זה מקבל את ביטויו בעיקר במגורים בחדירות שלוחות ירוקות פנימה ופתיחת מבטים אל נוף העמק המקיף את העיר. למרות שמרבית השטח בין חלקי העיר נתפס כמישורי, דגש מיוחד הושם למהלכים העדינים של הטופוגרפיה הטבעית והגאיות.

חזון זה מציג אריג שכל סיביו שזורים יחד ויוצרים מרקם ייחודי בעל מאפיינים עירוניים ומושביים בד בבד.

תומר קופל
בן רובין
ירדן מנלזון

עפולה של העמק

יישובי עמק יזרעאל ועפולה ביניהם, פועלים כיום כישויות נפרדות בעלות אינטרסים שונים. עתידו של העמק מנבא גידול משמעותי של האוכלוסייה באזור והזדמנויות רבות לפיתוח.

כיום, התפתחות הישובים בעמק מאופיינת בהתפשטות צמודי קרקע ובצורות הרחבה אשר אינן שומרות על הייחוד של כל יישוב ויישוב. הישובים בעלי האופי החקלאי מאבדים מאופיים הכפרי-ייחודי ונופיו הארץ-ישראליים של העמק הולכים ונעלמים. במקביל, פריחתם של מרכזי כח ברחבי העמק גורמת לעפולה לאבד את חשיבותה וזכות קיומה כעיר בעמק.

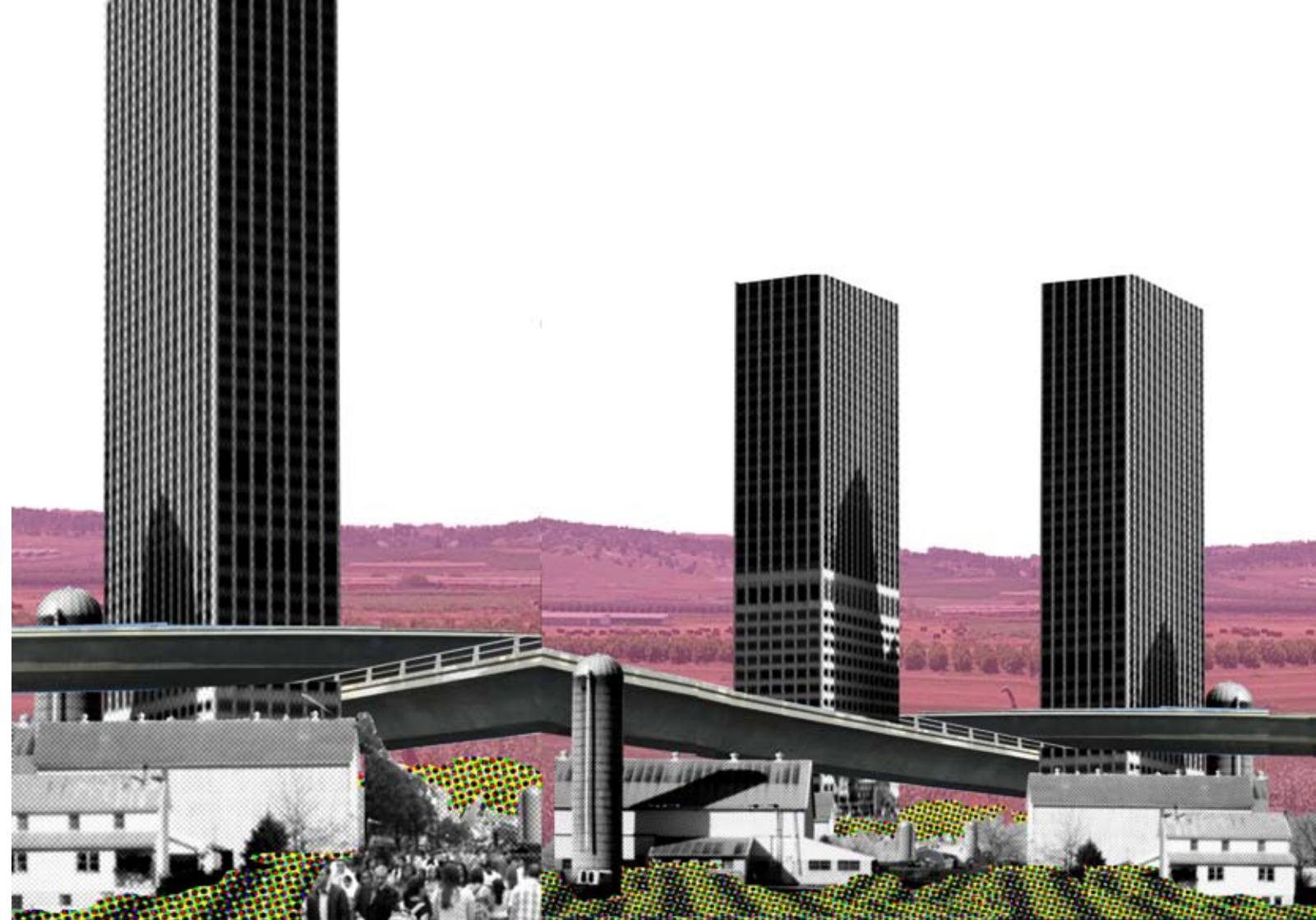
לפי השקפתנו, מצב בו ממשיכה בנייה לפי קווים בירוקרטים נפרדים וללא הסתכלות כוללת תוביל לטשטוש ההיררכיות במרחב עפולה רבתי ולאובדן אופיו של העמק.

הפרויקט מגדיל את מרחב ההסתכלות ובוחן מחדש את אופי ההתיישבות וגבולותיו. עפולה נבחנת לא רק כמרכז עירוני עצמאי אלא כחלק מן המכלול הרב גוני בעמק יזרעאל. כחלק ממכלול זה, צריכה עפולה להתחזק כמרכז עירוני משמעותי המשרת את כלל תושבי העמק ומספק תשובה והזדמנויות מגוונות של מגורים, בילוי ותרבות לצרכנים בעמק ובסביבה.

מתוך הבנה שקיימת תלות הדדית בין עפולה והישובים הצמודים אליה, נולד גוף חדש היוצר חיבור ושילוב במרחב של עפולה. הפרויקט מבקש לייצר מערכת עירונית חדשה במרחב, המחברת רקמות התיישבות שונות, קיימות וחדשות לכדי גוף עירוני שלם ודינאמי. הזיהוי כי פונקציות ציבוריות רבות פורחות ומשגשגות על תשתית הכבישים הראשיים כיום, הובילה אותנו לשימוש בכלי זה ולהעצמתו. מרכז העיר החדש נמתח ומתרחב סביב צירים אלו ומחבר בין כל חלקי המערכת.

צורות הציפוף והעיבוי במערך החדש נבחנו בהתאם לכל אחת מצורות ההתיישבות המקוריות ולאיכויות החיים הטמונות בהן. הבנייה הופכת תלוית אופי ולא תלוית מרחב: היא משמרת אורחות חיים קיימות ומעשירה אותן.

פיתוח נכון ורגיש של המערכת העירונית החדשה השומר על איזון תוך מערכתי בין רקמה בנויה ופתוחה, יכול לחזק את מעמדה של עפולה כמרכז עירוני אזורי ולאפשר לעמק יזרעאל לשמור על ערכו ואופיו הייחודי.

דורין נהרי
ימית לזימי
מאיה מליקין
רעות אביטל

up-פולה

עפולה עומדת בפני תכנית עתידית שבמסגרתה תוכפל אוכלוסיית העיר ושטחה יורחב אל תוך השדות החקלאיים המקיפים אותה. התפרסות זו עתידה לפגוע בנוף העמק המרשים והייחודי לצפון הארץ.

הפרויקט מציב את האתגר לציפוף אופציונאלי בתוך גבול הבינוי הקיים על מנת לשמר את נוף העמק ומציע חלופות ציפוף. הפיכתה של עפולה למיקרוקוסמוס אורבני תחזק את הקשר שלה לשטחים הפתוחים שבתוכם היא יושבת.

על ידי התוויות ציר תנועה עילי ראשי שירחף מעל ישובי העמק ויצא אל מעל לשדות תיווצר פרספקטיבה חדשה על הנופים הקיימים, בנוסף לתפקידו של הציר כאמצעי תחבורה "ירוק" להסעת המונים. תשתית תנועה זו תקשר בין ה"עפולות" ותגביר את הנגישות של התושבים מגבעת המורה ועפולה עילית אל מרכז העיר.

הפרויקט מציע תכנית בינוי וציפוף לטווח הרחוק, כשהיעד הסופי הוא ציפוף של כארבע מאות אחוזים במשך העשורים הקרובים ובכך עונה על צורך קיים להתרחבותה של העיר. הציפוף משתלב עם הרקמה הקיימת ובשילוב בין השניים נוצרת רקמה אורבנית חדשה, מגוונת ואיכותית שתחזק את עפולה כעיר העמק. רקמה זו מתבססת על צירים קיימים הקושרים דרך מבטים את העיר אל השדות. חיזוק תשתית התנועה על ידי הוספה של ציר תנועה עילי בנוסף לשבילי אופנים בתוך העיר תאפשר את חווית העמק באופן יומיומי מתוך העיר בדרכים שונות ותמנע צפיפות תחבורתית.

פעילות הציפוף מגוונת ופריסתה מתחשבת בשיקולים הבאים: מיקום הכניסה לעיר, מרכז העיר ההיסטורי ושימורו ובקשרי מבט אל העמק, ובכך מייצרת לעפולה חתך איקוני בקנה מידה עירוני.

ענבל יודפת
ארי פיין
נעמי שיפוב

מתמקדים בעמק

והאם לכאן אנו חותרים כל אותם שנים? לאיחוד המרגש בין העיר שתוכננה לה בנפרד? מלבד העיסוק בשאלות שעפולה מעלה כעיר, הבטנו רחוק יותר, יצאנו מקווי התיחום הכחולים וניגשנו לעמק שמעבר לעיר. שם, חשבנו, נמצאות התשובות. סכמה אחר סכמה מצאנו את עצמנו מול עמק מדהים, שיש בו הכל אך לכאורה אין בו דבר. הצלבנו קווים תרנו אחר הקשרים מיפינו שימושים וגילינו **מרכזים סמויים** מן העין. הבאנו מעולמנו האישי כמדריכי טיולים, תופסי טרמפים ושכנים. כשעולמנו זה נתן נקודת מבט צרה מדי- הלכנו ושאלנו מקומיים- **מהי העיר?**

חקירת העמק הובילה אותנו למסקנה כי לאו דווקא חיבור שתי העפולות הינו הפתרון, אלא ההבנה שחיזוק העמק הינו חיזוק העיר ולהפך. הוספנו מוקדים ארציים, **מוקדים לעמק** ומוקדים מקומיים. זיהינו את ההזדמנות התיירותית שהעמק טומן בחובו. נוף. מורשת. זהות. העמק מציע שלל אתרים ומסלולים, אך חסר בו משהו. דבר מה שיחבר בין **מוקדים אלו**, ויחד עם זאת ייתן פתרונות שהאתרים הקיימים אינם מציעים.

אל מול כל אלו זיהינו את גבעת המורה, עומדת משקיפה על העמק כולו ועל מבקריי החולפים על פניה.

הפרויקט עוסק בתיירות. טיילת היוצאת מהעיר ומשתלבת עם היער, מלונאות, סוגי אירוח ומפגשים שונים, בילוי ופנאי טבולים באוֹרן ירושלמי ובנוף העמק וההרים סביב לו. **מינוף עירוני**, מלונות, כנסים, בתי הבראה, בתי קפה, בוטיק, טיולים שנתיים, השכרה לטווח קצר. על היער הנטוע הוספנו צימרים, ליד דחי מיקמנו בתי הארחה, לגבעה הוספו שבילי הליכה, אופניים וארבע על ארבע. **טיילת אחת.**

מוקדים. טיילת. מודלי מלונאות מגוונים. שני מבני קצה.

יוסי יפרח
נעם יום טוב
אמי מרום

The New T

עפולה מספרת את סיפורו של קונפליקט. תאריה, שהם המטען הגנטי עוד מראשיתה מכילים סתירות אל מול המציאות. כך ש"העיר העברית המתוכננת הראשונה", "בירת העמק", "עיר צומת", מצאה עצמה מופרעת ע"י זהותה שלה ונאלצת להשתנות. הכבישים הפכו לעוקפים. מרכז העיר הליבתי משנה צורתו ומיקומו לציר, ומשרת באופן אחד את תושבי העמק ותושבי העיר, מחוץ לעיר.

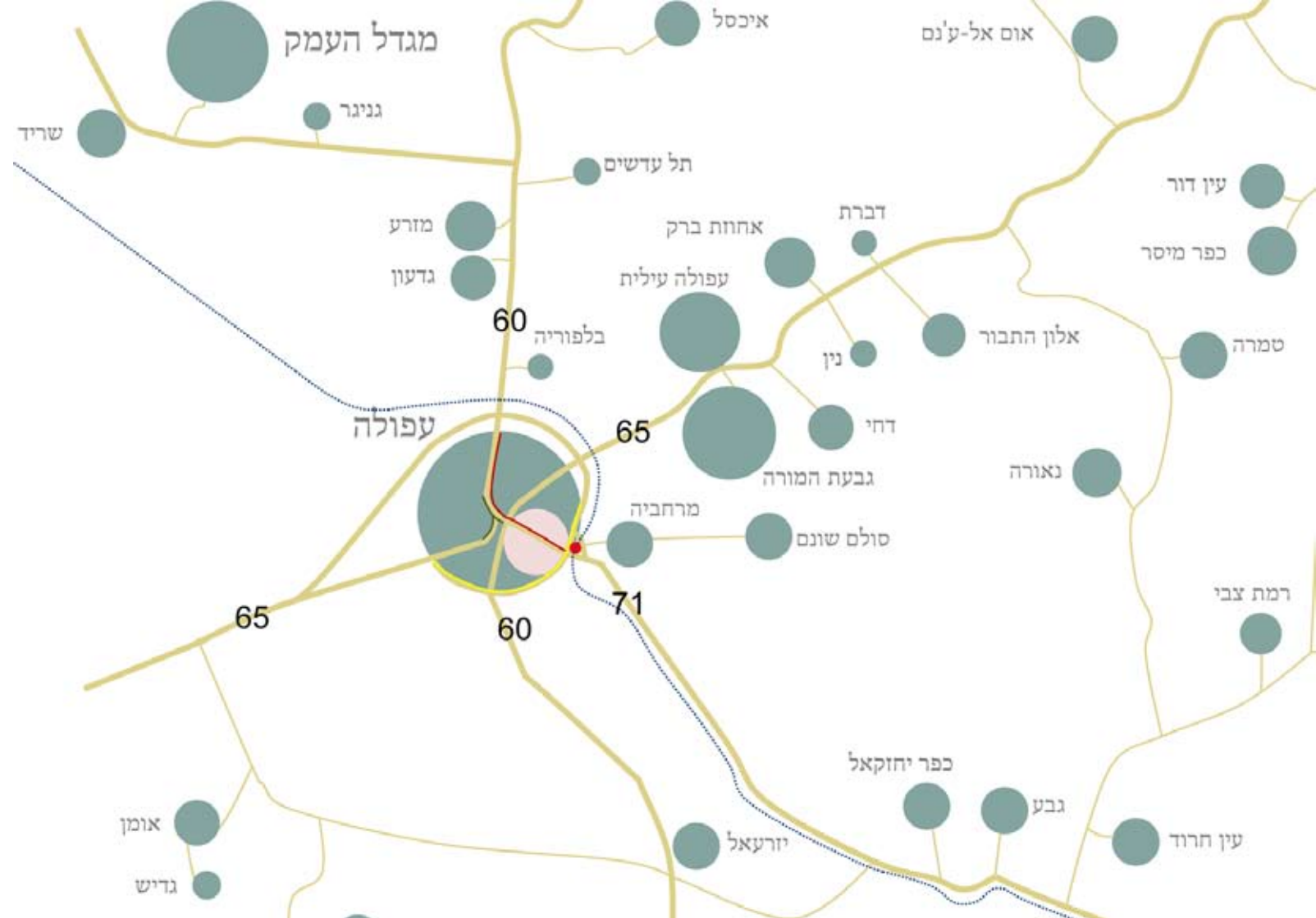
אך עפולה, שבין תיאוריה למציאות, בין זהות אישית לשייכות אזרית, בין תכנית מתאר אחת לשנייה, נותרת ביעודה להיות עיר העמק, צומת מרחבית. הפרויקט מחפש הרמוניה בפרשנות יחסי העיר והעמק שנקרא כאוסף זהויות במרחב טיפולוגי מורכב, משותף להן המרחב הירוק החודר לכולן כזהות משותפת. תפישה זו, הקוראת כבדידים גם את עפולה עילית וגבעת המורה, מבקשת לייצר בעפולה תחתית את העיר המיוחלת, מענה לצרכים השונים. התחדשות עירונית במרחב בר ציפוף, אמורה לחזק את הישובים השונים. לאפשר קיומם באופיים הפרברי ולמרווחים הירוקים להישאר בעינם.

חיפוש התפר המחולל בין העמק לעיר מביא לפרשנות צומת ה-T מתכניתו של קאופמן, ותרגומה לאזור שעובד כלפי חוץ וכלפי פנים, ומחיה את שניהם.

אזור התעשייה המזרחי מזהה כתפר, כשמקיף אותו כביש 65 וחודר אותו לכיוון מרכז העיר כביש 71.

האזור עבר תהליכים אופייניים ונפחיו הגדולים ששימשו לתעשייה קלה, משמשים היום ל"מסחר כבד" המשרת אוכלוסיה גדלה והו' לכת. הפרויקט מכניס בו פרוגרמה מעורבת: תעשיות עתירות ידע מול מוקדים אקדמיים, מגורים, עיבוי מסחר ופנאי, פארק עירוני, כל זאת תוך הישענות על מבני המלאכה והותרת הפעילים להווי המקום. מרכז תחבורתי ממקם את תחנת הרכבת המתוכננת כהליכה ליעדים בעיר ונגישה לרכבים מישובי העמק.

מהלך שמבדיל בין ציר "עוקף" ל"חוצה" מקיים על כל אחד משמעויות כלכליות וטיפולוגיות. דירוג הנפחים לתוך העיר מבטא שינויים כלכליים בעשורים האחרונים כמו גם את הסוציולוגיה שבהרגלי המסחר, וקושר מסחר קמעונאי של מרכז העיר עם הרגלי הרכישה האחרונים בדמות מרכזי הקניות החיצוניים לעיר, ואף סיטונאות שנקשרת בתחבורה יעילה.

עפולה-פסיפס עירוני ירוק

כמעט 90 שנים אחרי הקמתה, ניתן למצוא בעפולה מבני שיכון אותנטיים לצד רבי קומות חדשים ולצד מבנים צמודי קרקע מפוארים. אלה ואחרים יוצרים יחד פסיפס ארכיטקטוני מרתק המשרת את האוכלוסייה המגוונת החיה בעיר ואף את תושבי העמק שנהנים משירותיה.

כמו תהליכים רבים בהתפתחות עירונית בכלל, גם בעפולה ניתן לראות משתנים רבים המשפיעים עליה. ביניהן תופעות שהתהוו בה לאורך השנים שלא באופן מתוכנן ויצרו עם הזמן את המאפיינים המיוחדים של העיר.

מגבלות סטטוטוריות, קנייניות ואחרות הביאו לכך שבמרוצת השנים נשארו לצד הבינוי בעיר עשרות מגרשים פנויים ושטחי ביניים שטרם נבנו או שממתינים בין יעוד אחד למשנהו. שטחים אלה לא תוכננו להיות שטחים פתוחים ובכל רגע נדמה כי ממש בקרוב ייבנו. אך מסתבר ש"אין דבר קבוע יותר מן הזמני" כך שעם השנים הפכו השטחים הפנויים הללו להיות חלק בלתי נפרד מנופה של העיר.

הפרויקט מנסה למנף את הפוטנציאל הגלום באותם עשרות מגרשים פנויים ומבקש לראות בהם את נקודת המוצא להתחדשות עירונית תוך שהם הופכים להיות הסטרוקטורה הייחודית של עפולה.

השטחים הפנויים בעיר מהווים מאגר פוטנציאלי ליצירת סיטואציות אורבניות חדשות. הפרויקט מציע אסטרטגיה שתחילתה בזיהוי ההקשרים שבין השטחים הפנויים השונים וההזדמנויות השונות שנוצרות במרחב הזמן המשתנה. זאת ועוד, שטחים פנויים אלה יוצרים דיאלוג עם המרחבים הירוקים המקיפים את העיר ומאפשרים יצירת ביטויים שונים של היחסים בין הפנוי לבנוי בעיר.

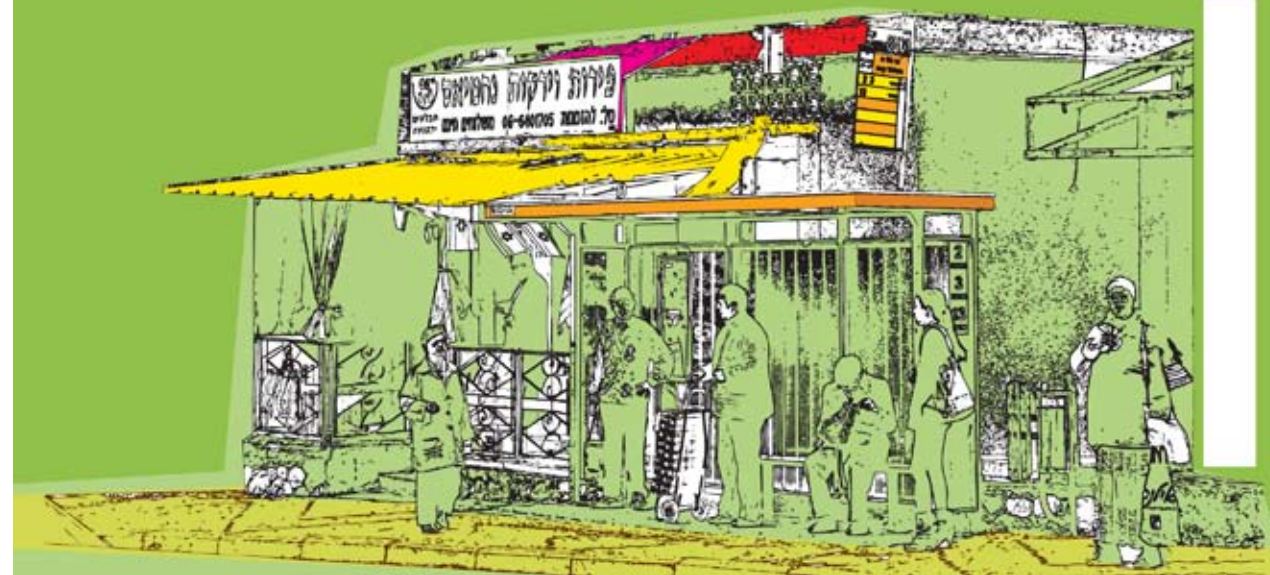
בסטרוקטורה העירונית החדשה מתקבצים יחד שטחים שהיו פנויים לכדי רצפים עירוניים מגוונים. אלה יוצרים פסיפס של מקומות אורבניים חדשים בתוך הפסיפס העירוני.

רחבה עירונית, מבני חינוך וציבור, אזורי מסחר, חקלאות קהילתית, מתקני ספורט, גינות משחקים וחצרות משותפות. בשפת הרבג'ו ניות העירונית נאספים אלה לצד אלה שטחים פנויים בקני מידה שונים ויוצרים את הסיפור ואת החוויה העירונית המיוחדת, שיכולה בעצם באותה הדרך לזהות הזדמנויות חדשות ולהוסיף להתחדש גם בעתיד.

עפולה

גבעת המורה

בעמק השווה

גל מדזיני
חן צירינסקי
יוני צימר

"עפולה? עפולה זה בכלל שם..". כך אמר לנו תושב הגבעה והצביע אל העיר במרחק השוכנת בלב העמק הירוק.

העיר עפולה מחולקת לשלוש- עפולה, עפולה עילית וגבעת המורה.

ההפרדה בין ה"עפולות" נובעת משתי סיבות: המרחק הפיזי של 3 ק"מ בכביש 65, וההבדל הסוציו-אקונומי המאפיין את האוכלוסיות בשני הצדדים. הפרוייקט עוסק בפיתוח העיר תוך שמירה על ערכים אקולוגיים ואנושיים- שמירה על אופי העיר עפולה כעיר בעמק תוך גישור על הפערים החברתיים. יצירת עיר אחת מתפקדת ושלמה, עיר בעלת עמוד שדרה ירוק ורציף.

אקולוגיה חברתית- הא?!

האדם כמרכז תכנון סביבתו, פיזית וחברתית, בכלל זה קיום זכויות האדם האלמנטריות כבסיס התכנון. החיים בסביבה ברת קיימא, בריאה, יציבה וירוקה.

איך אנחנו יוצרים שינוי חברתי? קודם כל מחליטים לתמוך באוכלוסיה המקומית, לטפח אותה ואת סביבת מגוריה. יש ללמוד מה הם צרכי התושבים, לתכנן אזורי תעסוקה ולשפר את הנגישות אליהם, לעודד צמיחה בשכונות הקיימות בנוסף לתנופת הבנייה העירונית. נשאף לחיבור עירוני סביבתי שיחזק את הקיים, שיתעל את יתרונות העמק לטובת התושבים החיים בו, וימקסם את הפוטנציאל לצמיחת האוכלוסיה. ציפוף מוכוון, עידוד מוקדים תעסוקתיים ומסחריים, ושיפור תשתיות יהוו זרז לקירוב האזורים המרוחקים לתוך טווח הראיה העירוני.

תוכנית האב מבוססת על ערכים אקולוגיים, החייאת היובלים - החזרת זרימת המים הטבעית. את השטחים הללו נהפוך לפארקים אקסטנסיביים שיהוו את שלד העיר. חיבור חלקי העיר יתבצע ע"י חיזוק תחושת השייכות בקרב תושבי העיר והשכונות, לא באמצעות חיבור נדל"ני - עפולה רביעית, אלא ע"י קירוב מגמתי.

קירוב פיסי הנובע מציפוף, גישור והקטנת תחושת המרחק באמצעות פארק, תחבורה ציבורית נוחה ומהירה, פיזור הפונקציות העירוניות בשני צידי טיילת והוספת מרכז עירוני חדש. תמיכה במציאות חדשה- העברת הרכבת למרגלות הגבעה, פיתוח בית החולים כמוקד לתעסוקה ותיירות רפואית. מרכז חינוכי חדש, ועירוב פונקציות של מגורים, מסחר ותעסוקה.

אקולוגית יותר, חברתית יותר, אחת.

אמרי אילון
דיקלה ויזל

Afula To Go

המטרה: ניידות. ניידות אינה רק תחבורה. ניידות היא תפיסה תכנונית שלמה שמהותה תכנון לאנשים ולא רק למכוניות. התפיסה התכנונית כוללת מרחקי הליכה קצרים, מסלולי אופניים ותחבורה ציבורית יעילה. נגישות לתחבורה ציבורית מורידה את התלות ברכב הפרטי ומצמצמת את זמן ההגעה מנקודה לנקודה. השימוש בתחבורה ציבורית חוסך משאבים יקרים כמו זמן, שטח, דלק ומפחית את זיהום הסביבה.

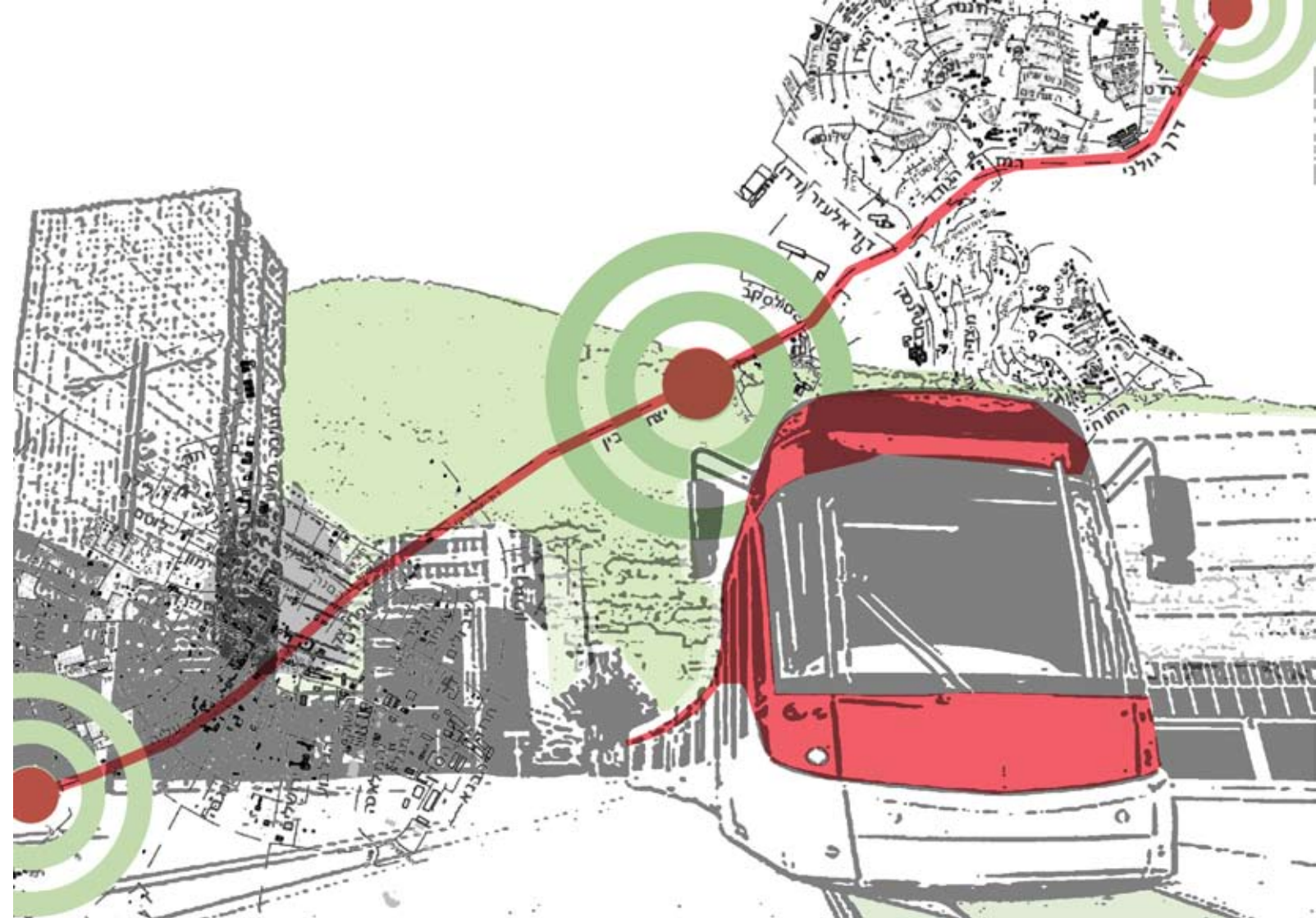
מערכת התחבורה העירונית מורכבת משלושה מוקדים עירוניים חדשים בעיר. המוקד הצפוני מחובר לאזור התעשייה הישן ומרכז בתוכו תעשייה נקייה. המוקד הדרומי מרכז משרדים וחברות הייטק ומאפשר חיבור מהיר לבאים ממרכז הארץ והמוקד הראשי מהווה את מרכז העיר החדש ובו מסחר, פנאי, בילוי ושירותים. כל מוקד מהווה דימוי חדש ושונה לעיר. שלושת המוקדים תפוזים על ידי הרכבת הקלה המחברת בין כל חלקי העיר. הרכבת הכבדה מחיפה עוברת במוקד הראשי ויוצרת את הרצף התחבורתי מהעיר וחוצה לה. קווי אוטובוס בינעירוניים מרוכזים בשני המוקדים הנוספים. קווי האוטובוס העירוניים ממשיכים את הרצף בתוך העיר, מקשרים בין כל קצוות העיר ומקצרים את זמן ההגעה ממקום למקום בתוך העיר.

המוקדים לא מאפשרים רק את ההתפתחות התחבורתית אלא את כל ההתפתחות העירונית. סמוך לאותם מוקדים ייבנו מגורים בצפיפות גבוהה והתושבים באותן שכונות יהיו את עיקר התוספת לעיר.

החיבור בין שתי העפולות נעשה על ידי חיבור טבעי של המבנה הקיים תוך יצירת זרימה והמשכיות. לא נפגם המרקם הקיים ומבנה הרחובות החדש ממשיך ומשתלב עימו.

עקרון תכנוני חשוב בניידות בכלל ובפרויקט בפרט הינו חווית ההולך והנוסע. החוויה מועשרת על ידי צירי תנועה המהווים רשת עירונית ירוקה. מטרת הרשת היא לחזק את הרחוב כמרחב עירוני ולא כדרך בלבד. התחנות יוצרות מפגשים בין הרחוב לתחבורה והן מהוות מוקדים בקנה מידה שכונתי.

תכנון העיר עפולה נבע מתוך מחשבה על האדם וצרכיו, מחשבה על ניידות, על יעילות ועל נגישות.

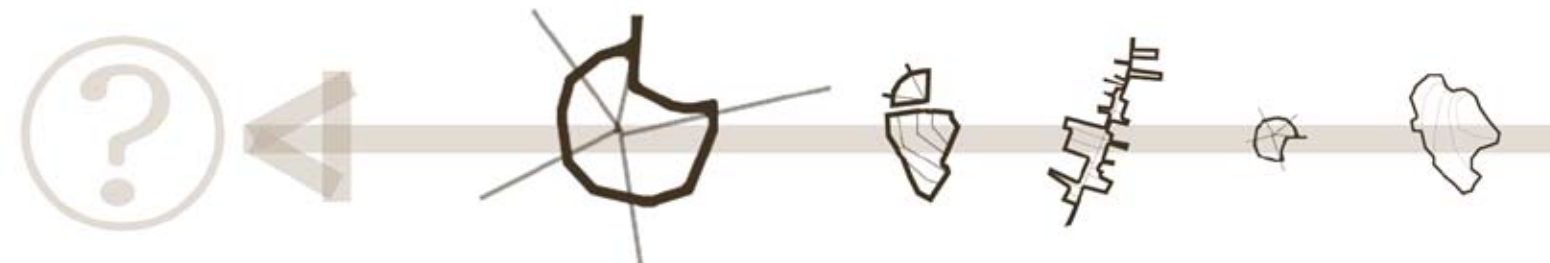
אורלי גרינקר
אדוה שפיגל
והיבא בנא

RERAILED

עפולה היא עיר מרובת קצוות כשלכל קצה אופי מיוחד משלו, קצה עיר, קצה המושב, קצה הקיבוץ, קצה הכפר וההרחבות השונות. מפגשי הקצוות השונים מזמנים מפגשים תרבותיים ומרקמיים שונים. בין מפגשים אלו נוצרים אזורים, אשר זהותם לא תמיד ברורה, הם מאופיינים לרוב בשטחי חקלאות רחבים או שטחים פתוחים עזובים. עפולה היא עיר מתפתחת וההתפתחות שלה כלפי היישובים עלולה ל"בלוע" אותם ולהעלים את אותן רצועות ירוקות פתוחות. החזון שלנו מדבר על הרחבת העיר והיישובים באופן שבו

רצועות התנווך בין הקצוות שומרים על אופיים החקלאי באופן כזה שבו הבינוי מתמזג עם החקלאות ועם נוף העמק של האזור, תוך כדי שכלול יכולת התנועה בין העיר והכפר באופן כזה שיעודד אנשים להתנייד בתחבורה הציבורית היעילה. חידוש צירים קיימים וחשובים מהעבר המקשרים בין העיר, היישובים וההרחבות שעתידן לפתח את העיר מבחינת אוכלוסיה ומבחינה מקצועית.

החזון יאפשר לאזור לתפקד בצורה מיטבית תוך שמירה על זהות היישובים, וזהות האופי של העמק וערכיו

עפולה: עיר-עמק

נועם נוח
טל מנדולה
גיא שחר

*"ירושלים - תפילין של ראש
והעמק - תפילין של יד"
(א.צ. גרינברג 1926)*

מראשית ההתיישבות העברית בארץ זכה עמק יזרעאל למעמד מיוחד. החלוצים החזירוהו להיות אסם התבואה מימי התנ"ך. הוא הפך לתמונה חיה של אוטופיה שהתממשה, ונטען באנרגיות של קדושה. לנופיו יוחסה עוצמה היולית בשירי התקופה, וכמו בשירו של גרי נברג - עמק יזרעאל וירושלים הפכו לשניות של קודש במעשה החול החלוצי ציוני. העמק הוא ירושלים של מטה. הוא נתפס כשילוב מופלא בין יופי החבוי בטבע לבין אידאל של חברה אנושית העובדת בו. אנו מוצאים את ערכי העמק הללו רלוונטיים לימינו לא פחות מלתקופה בה נוסחו לראשונה.

עפולה, "עיר העמק", מהווה חלק בלתי נפרד ממארג עמק יזרעאל. כיום זו עיר מתפתחת ובה פוטנציאל לגישור בין שני סוגי ערכים: מחד, ערכי ההתיישבות הישראליים - שילוב הטבע והפעילות האנושית החקלאית בו - שמלים לנוף ישראלי ולאחבת הארץ. מאידך, ערכי קיימות גלובליים - פיתוח עירוני המשמר את משאבי כדור הארץ באופן המבטיח כי הדורות הבאים יוכלו ליהנות מאיכות חיים מספקת.

אנו מציעים גישה תכנונית המייצרת ישות יישובית חדשה, "רורבנית", המורכבת משני סוגי הערכים - אלו הישראליים שעד היום מגולמים בהתיישבות הכפרית ("רורלית") ואלו הגלובליים שמוכרים בעיקר בהתיישבות עירונית ("אורבנית"). הפרויקט מתמקד באזור התווך שבין חלקי עפולה העירונית והיישובים הכפריים המקיפים אותם. זהו אזור שדות חקלאיים שאינם מורגשים בתוך העיר אלא כנוף מרוחק ומהווים חיצ בין היישובים. הישות הרורבנית שאנו מציעים משלבת בינוי אינטנסיבי עם שמירה על רציפות העמק. זאת ע"י הגדרת רצועות ירוקות של שטחים חקלאיים המבוססים על תוואי השדות הקיימים. בין רצועות אלו נוצרות "שלוחות" בנויות המקשרות בין עפולה העירונית ובין היישובים הכפריים. השלוחות הן למעשה רצפי מגורים בהם שזורים מרכזי פנאי, תעסוקה ומסחר. נוף העמק מונגש לתושבים כחלק מחיי היומיום והחקלאות מגיעה עד למרפסות התושבים, שבד בבד נהנים ממגוון האפשרויות שמציעה העיר.

urbaNature

עדי מילר
יעל כרמלי

עפולה נוסדה בשנות העשרים ע"פ תכנונו של האדריכל ריכרד קאופמן. בתכנונו ראה את עפולה כבירת העמק לכל הישובים מסביב ותכנן אותה על פי עקרון עיר הגנים.

כהמשך לחזונו של קאופמן ראינו לנכון לאחד את כל הגנים האלו ולשמר את האופי הנופי של העמק בתוך העיר וליצור פארק אחד מרוכז. שימת הדגש העיקרי בתכנון הינו בכך האקולוגי, הן בשל תוכניתה החדשה של עפולה המתווכת בין 2 העפולות ע"י בינוי מסיבי והן בשל הרצון לשמר את הצמחיה ובעלי החיים באיזור והנוף הקיים של העמק גם בעתיד.

הפרויקט מבוסס על פי הטופוגרפיה וניקוז. בין העפולות עוברים שני ואדיות שהכריעו את החיבור של עפולה עילית עם עפולה תחתית לכדי 3 זרועות. זרוע אחת מרכזית שבה רוב הפונקציות הציבוריות העירוניות ושתי זרועות צדדיות המחברות את בלפוריה ומרחביה ומייצרות 2 שכונות חדשות. בין הזרועות, איזור הואדיות, ישנה טיילת המחברת בין כל הזרועות ובה צמחיה ההולכת ונעשית אקסטנסיבית ככל שתקרבים לעומק הואדי. אותה צמחיה יוצרת פרוזדור אקולוגי בכל העיר המהווה מיקרו אקלים, מאפשרת שימור זני הצמחיה ובעלי החיים באיזור, שימור הנוף הטבעי וניקוז המים ע"פ הטופוגרפיה.

בתכנון השכונות, תשתית התחבורה מבוססת על עיקרון ציר ראשי מרכזי המחבר בין עפולה עילית לבלפוריה ועליו פונקציות ציבוריות שכונתיות. הציר הראשי סובב 3 כיכרות ע"מ להאט את קצב התחבורה בשכונה – שימור עיקרון מנחה המופיע בתוכניתו של קאופמן. אותם כיכרות משמשות גם כמקום התרחשות קהילתית היורדת ברמת האינטנסביות שבה בהדרגה לכיוון המושב. שאר הכבישים מונחים ע"פ הטופוגרפיה.

אופי הבינוי בשכונות עולה בהדרגה לכיוון מרכז השכונה ויורד בקצוות. בינוי המאפשר מבטים וחשיפה של שמש.

בנוסף קיימים שבילי אופניים כגריד המרשת את כל העיר כולל פנים הואדי.

כמו כן, שימוש באיזור התעשייה בעפולה עילית והפיכתו לקרית חינוך העושה שימוש בבניינים הקיימים ומייעדת אותם לבתי ספר וגני ילדים ביום, ומקומות בילוי וגלריות הלילה.

ליאור הדר
מירי סונקין
אבישג זליגמן

SAVE THE CITY

הפרויקט עוסק בנושא שימור עירוני. ההתעסקות בשימור נבעה מהרצון לייצור סביבה עשירה ואיכותית שמכילה בתוכה גם את התכנון המודרני בשילוב עם התייחסות לעבר. לנוכח המגמה העכשווית של תכנון עיר ברת קיימא, אשר שומרת על הסביבה והמשאבים שלה, שימור מקבל משנה תוקף כתכנון חדש אשר מנצל את המשאבים הקיימים ושומר עליהם. בעזרת השימור נוכל לתכנן תוך כדי שמירה על הזהות והאופי של עפולה, שחלקה הגדול נבע מהתכנון המקורי עפ"י האדריכל ריכארד קאופמן בשנות ה-20.

בפרויקט שלנו השימור מקבל ביטוי בכמה רבדים; פיתוח העיר תוך השלמת הטבעת הבנויה של עפולה באזורים הצפון מזרחיים ע"י בנייה צמודת קרקע שתשתלב ברקמה העירונית הקיימת. הקפת העיר באזור חיץ ירוק על מנת לשמור את התוכנית והמרקם המקורי של עפולה. שימוש בעתודות הקרקע החדשות בקטע המחבר בין עפולה עלית וגבעת המורה לעפולה תחתית בכדי לקלוט את מרבית נפח המגורים החדש, והחלטה על שינויי יעוד אזור התעשייה בעפולה תחתית.

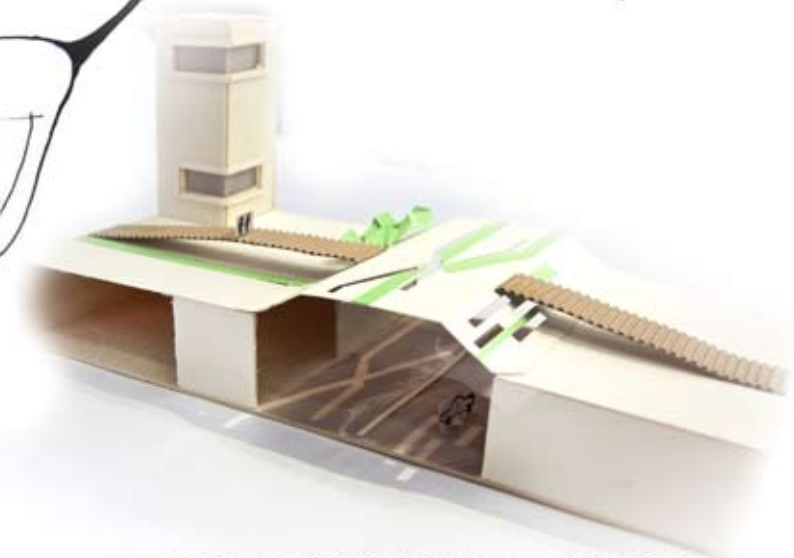
על פי התכנון שלנו, אזור התעשייה יהפוך לאזור מסחרי חדש שמערב שימושים ומנצל את השטחים הלא משומשים המצויים, הן בתוך המבנים ומסביבם, לטובת: מגורים, מסחר חדש, תעסוקה ומרכז התחבורה החדש של עפולה. כל זאת באזור ייחודי המחבר את המרכז ההיסטורי עם קצה העיר.

לאורך כל הדרך הצבנו לנו למטרה לחזק את ערכי התוכנית של קאופמן ועשינו זאת על ידי הדגשת צירים עיקריים. ציר הרכבת החיג'זית, שמחזקת את הקשר ישן-חדש, תהפוך לציר ירוק שיתחבר בסופו לרכבת החדשה שתחבר את עפולה מצד אחד לחיפה ומצד שני לטבריה. ציר תנועה ראשי מקביל לציר הירוק שישלב בתוכו רכבת קלה. הדגשת הצירים המקוריים והכנסת מושג הכיכר האורבאנית כמקום מפגש אקראי ומתוכנן של תושבי העיר ומבקריה מהווה את המרחב הציבורי. בנוסף גם יצירת כניסה לעפולה שתהיה בנקודת המפגש בין צירי התנועה (רכבת קלה, רכבת חדשה, אוטובוסים ורכבים פרטיים) ובין הציר הירוק ותחזק את אזור התעשייה.

חתך | הפרדה בין מפלס הולכי הרגל
לבין מפלס תנועת הרכבים

זרימה בין המוקדים

ההתפלגות הגבהים בחלל העירוני

עיר כקמפוס

יאנה זיימק
לינה טרואופיאנסקי
אירה חליסטנוב

במהלך סיורנו הראשון בעפולה התמקדנו בנושא התעסוקה ונתקלנו במספר נושאים שלדעתנו ניתן היה לשפר. רוב העבודות המוצעות כיום בעיר הן עבודות שלא דורשות הכשרה מקצועית וכתוצאה מכך תושבי העיר הצעירים והסטודנטים עוזבים, המכללה נמצאת מחוץ לעיר ולכן עפולה לא נהנית ממלוא הפוטנציאל של אוכלוסיה תוססת שמגיעה אליה וישנו נתק בין שלושת חלקי העיר. במקביל גילינו שביה"ח העמק הוא אחד מבתי החולים החשובים באזור ומשמש גם כבית חולים אוניברסיטאי לסטודנטים של רפואה מהטכניון, בנוסף ביה"ח משמש גם כמוקד לתיירות רפואית. מחקירה זו נבע הרעיון של משיכת אנשים מהאזור וטיפוח האוכלוסייה הקיימת ע"י יצירת מקומות תעסוקה, מחקר והרחבת התיירות הרפואית.

בתכנון השלד העירוני החדש התייחסנו לטופוגרפיה הן ע"י מערך השבילים שעוברים לאורך קווי הגובה והן ע"י מיקום וצורת המבנים. ראינו חשיבות עליונה בחיבור בין חלקי העיר ומיקמנו את המרכז החדש בשטח שבין לבין וכך יצרנו הזדמנויות שוות לכלל התושבים ע"י עירוב שימושים בין מגורים, קמפוס (בנושאי הרפואה והמדעים), תעסוקה, מחקר ותיירות רפואית. בנוסף לזה אנו משבצות בתוך השכונות גם שרותים שכונתיים כגון: חינוך, פנאי, רפואה, מסחר ומשרדים ממשלתיים.

בהתייחס לנתק בין חלקי העיר, כיום הכביש שנועד לחבר בין העפולות מפריד יותר מאשר מחבר. בחרנו להשאיר את הכביש הזה ככביש ראשי בתוואי המקורי אך להפכו לכביש תת קרקעי. הכביש הראשי יחובר לכביש שמגיע מכיוון נצרת והוא ישמש כעורק עיקרי ללא צורך בכביש עוקף. הכביש משלב נתיבי תחבורה ציבורית, רכבים פרטיים ויצאות לחניות תת קרקעיות במוקדי השכונות. על אותו עיקרון ניתן לעשות פיתוח תשתית דומה בעפולה עילית וגבעת המורה.

בזכות הוצאת הכבישים מהשכונות ושינוי מפלס הכביש יצרנו רצפים ירוקים שמובילים אל הטבע ומחברים אותן לסביבה והנוף שמקיפים את עפולה. יצרנו על ידי כך חיבור רציף בין חלקי השכונות והטבע, הפחתנו את הרעש והסתברות לתאונות דרכים עקב התנגשות בבעלי חיים. כמו כן יצרנו מרחב עילי ציבורי פתוח ובטוח לרוכבי אופניים, הולכי רגל וילדים.

ש(י)דרה

איילת בר
נטע גסרי
שדניאל הרשקוביץ

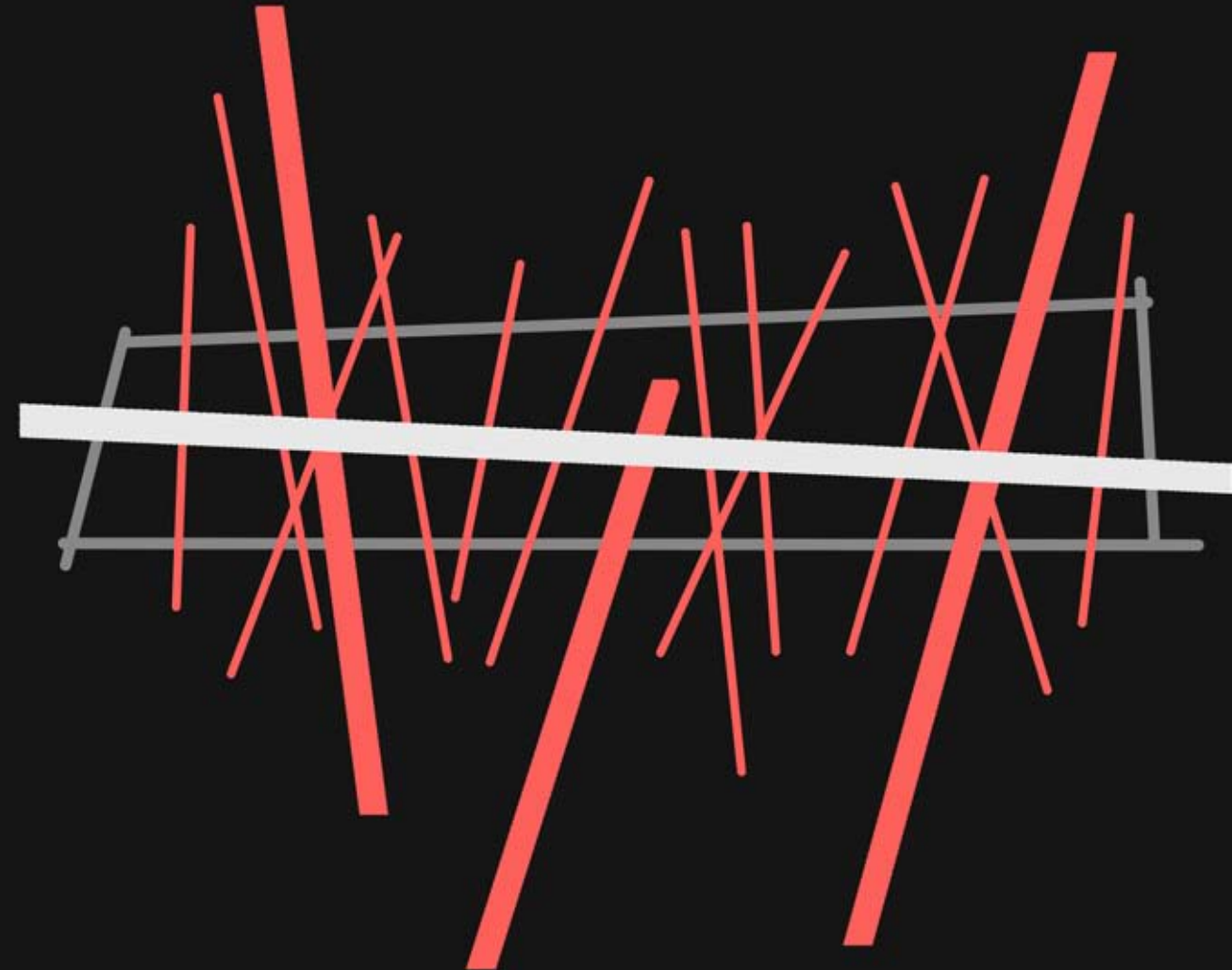
הוא הזמין את הקפה האהוב עליו – חלב דל מעט קצף – ויצא לדרך אל עבר משרדו הממוקם בלב העיר. בסמוך לקיוסק פגש את שכנותיו שהוציאו את הכלב לטיול והיו בדרכן אל בית הקפה "הסמטה" שמעבר לפינה. בית הקפה הקטן היה חלק מרצף של מסעדות ביתיות ומקומות נוספים לשבת בהם ולהנות משמש אביבית ומיץ תפוזים סחוט, אך גם לצאת בשעות הקסוֹ מות של לפנות הערב ולהכיר את השכנה מהבלוק ממול.

לקראת מתחם התעסוקה, בסמוך לחניון, נתקל בשותפו שמתגורר בנצרת. הם עלו יחד למשרד הצופה אל הפארק סביב ציר הרכבת המחודש. בנייני מגורים רבים בני 11–7 קומות, מתחמי פנאי ותרבות ושפע של צמחייה ריצפו את המרחב האורבני החדש של העיר המתחדשת עפולה. מכל האזור מגיעים הנה לעבוד, לקנות, ללמוד, לבלות, לגור...

ציר הרכבת המחודש הוא המחולל העירוני והבין-עירוני של עפולה. באספקט העירוני-מקומי הוא פועל כהרחבה של שכונות המגורים שסביבו, ומתוך יצירת טיפולוגיות מגורים חדשות שמגדירות את הדפנות שלו עצמו. אותן דפנות מציעות תוכן רחב של שימושי פנאי, תרבות ומסחר. נתח גדול ממפעילי הציר הם הדיירים המתגוררים לגדותיו ואליהם מצטרפים התושבים העוברים דרכו.

כרשת-עיר ובאספקט האזורי הרחב הציר פועל סביב השעון כמוקד תעסוקה מצד אחד, ופנאי – מצד שני.

הציר משתדל לספק למשתמשיו חוויה עירונית מתומצתת ומקומית שמורכבת מדיון במהו מרחב, איך הוא מתקיים בנקודות שונות ובשעות שונות של היום, ומאילו פונקציות הוא ניזון; כל השאלות האלה מתנקזות אל המושג "רשת פנאי" לפירושנו: חווית העיר בעיני המשתמש.

מתן גנות
קרין פיטוסי
עופר אלן

בירת-קיימא

הפרויקט מציע חיבור בין הישובים השונים בעמק יזרעאל באמצעות שימוש בתשתיות.

בתקופה של כרסום בשטחים הפתוחים מחוץ לעיר והן בתוכה ורצונה של עפולה לגדול משמעותית, בחרנו להתייחס לשטחים הפתוחים כבעלי ערך רב. בין אם מדובר בשטחים חקלאיים, טבע או מגרשים שלא ניתן לבנות עליהם בתוך העיר. הפעילות לשמירת וטיפוח הסביבה, תהווה אמצעי ליצירת לכידות חברתית ובסיס לשיתופי פעולה בין ישובים.

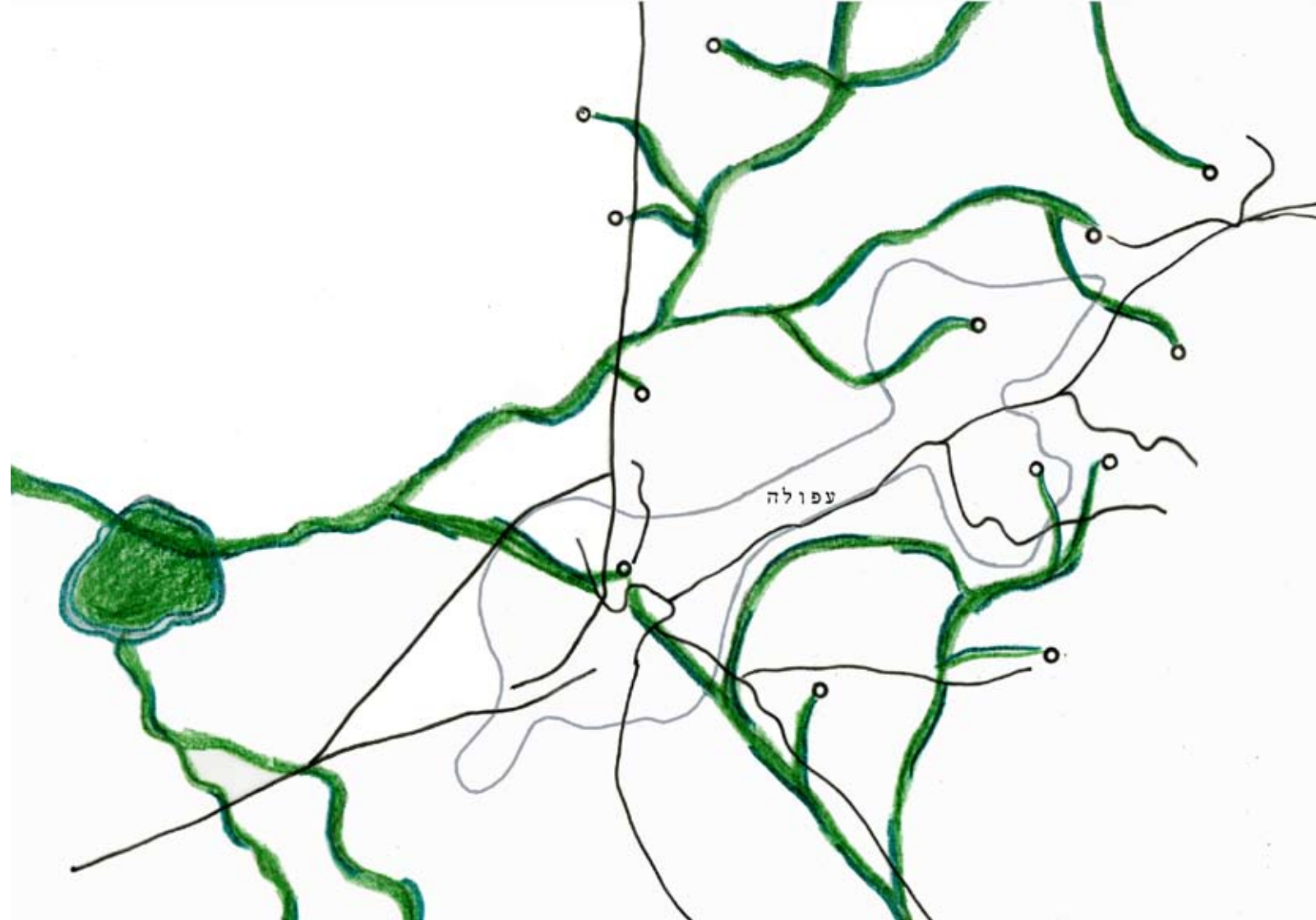
המערכת מציעה לכל יישוב טיהור טבעי של מי שפכים ע"י צמחים (ווטלנד). מי שפכים מהיישובים מטוהרים ומוזרמים לנחלי העמק. המים זורמים לפי הידרולוגיית העמק למאגר מי הקולחין (שפכים מטוהרים) הראשי ומשם להשקיית השדות החקלאיים הרבים שבו. בדרך מעשירים המים את הנחלים וסביבתם האקולוגית והנופית, המעובים בפיתוח שבילי הליכה ואופניים, צפרות, פנאי ותיירות בחיק הטבע. מוקדי תיירות ומורשת ואתרי טבע הקיימים בעמק יחולבו גם הם לתוואי.

המערכת בעלת אופי כפרי ועירוני ומתאימה עצמה למקומות דרכם היא עוברת, תוך ניסיון לחבר צורות התיישבות ותרבויות שונות ובכך לנסות להפגיש ביניהן מחדש. היא דבר משותף ונראית מכל ישוב. ההקשר האיזורי המחודש יבליט את הייחוד המקומי.

פיתוח בר-קיימא מדבר על איזון בין צרכי הפיתוח של החברה לבין צורכי ההגנה על משאבי הטבע והסביבה. עמק יזרעאל הוא מקום בעל מאפיינים יחודיים של חקלאות, טופוגרפיה, הידרולוגיה, טבע וחברה, המגלמים אפשרויות רבות לפיתוח שכזה.

בנוגע לעפולה- עדכון חזון בירת העמק הקאופמנית לחזון בירת-קיימא. בהתאם לאופייה העירוני של עפולה, מיקמנו במרכז הישן, בסמיכות לתחנה המרכזית, ווטלנד עירוני. הוטלנד משתלב בריקמה העירונית הקיימת והוא חלק מפארק, החוצה את העיר, משלב גם פיתוח ארעי במגרשים התקועים הפזורים בעפולה ומתחבר למערכת האיזורית. הפארק עובר דרך שכונות, מייצר סביבו רצף, עירוב שימושים, פעילויות ואפשרויות תנועה חדשות. הפארק מדגיש את העירוניות הייחודית העפולאית, בה ניתן לנוע מהמרחב האורבני למרחב העמק הפתוח, כעת ביתר קלות ונעימות.

בעזרת קיימות סביבתית שואפת המערכת להפוך למקיימת חברתית. להכיל מפגשים יומיומיים וחגיגיים ולאפשר את הרחבת יחסי השכנות. החיים בקרבת מערכת ברת-קיימא תגביר את מודעות התושבים לנושאי הקיימות והסביבה, תעמיק את הקשר בין האדם למקום ותעודד שימוש במרחב הציבורי.

ניצן צ'יובן
ינאי אפלבויס

על פרשת דרכים

מאז הקמתה, התפתחה עפולה כעיר היושבת על צומת דרכים חשובה על ציר רכבת העמק. תוכניתו של קאופמן מראה כי עפולה תוכננה להתפתח באופן רדיאלי סביב אותה צומת.

במהלך השנים התדרדר מעמדה של עפולה, עקב הפסקת פעילות הרכבת, חוסר ההתאמה של ממדי התחבורה האזורית לעיר הגדלה והקמת עפולה עילית במנותק מהעיר הקיימת. לבה הפועם של עפולה – הצומת, הפך מפוטנציאל לאחד המגרעות הגדולות של העיר.

הפרויקט מציע להחזיר עטרה ליושנה ולממש מחדש את הפוטנציאל הצמתי של עפולה.

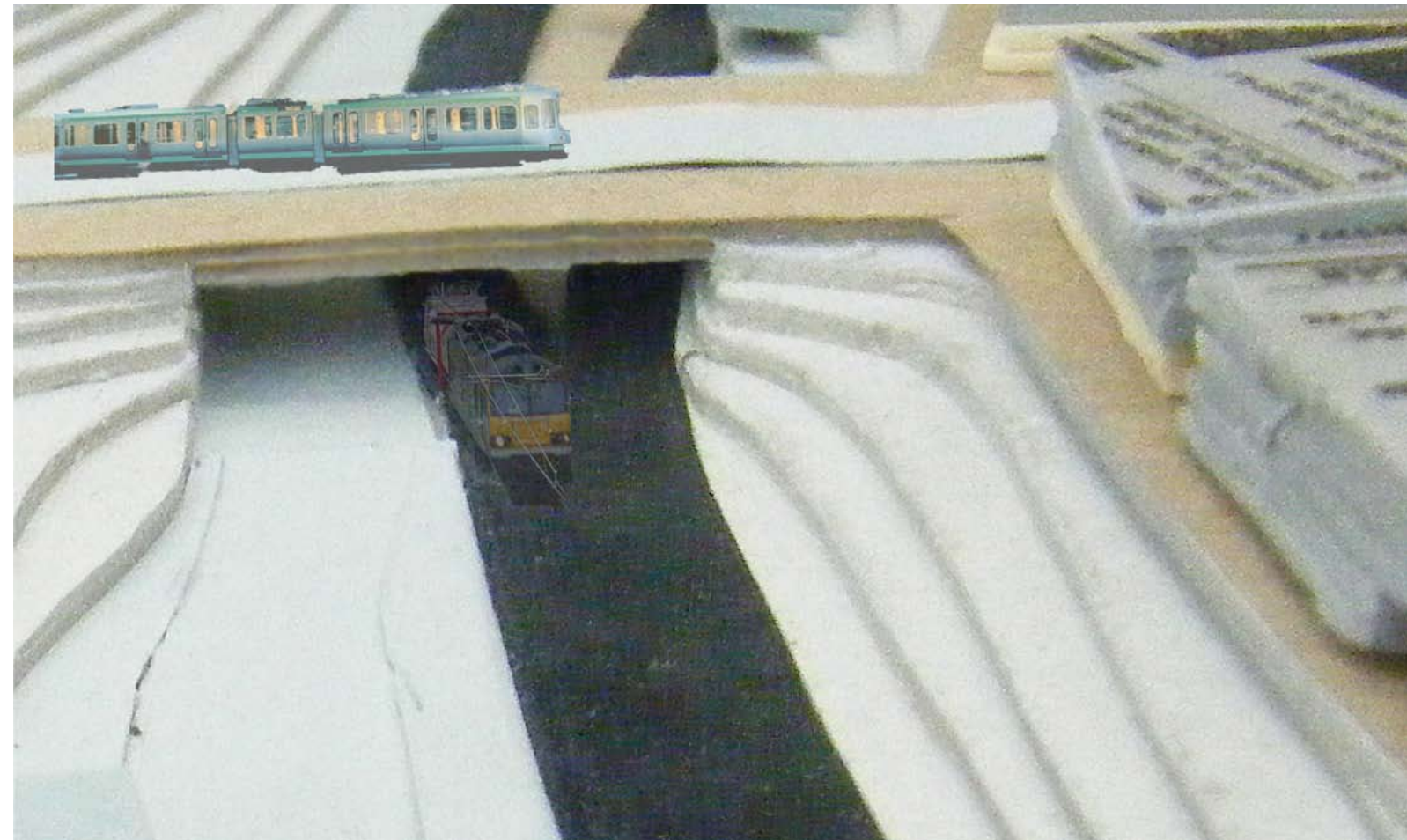
תו"כ אימוץ תוכנית המתאר, יחוברו שני חלקי העיר לעיר אחת רציפה וגדולה. כביש 65 שחוצה כיום את העיר ממערב למזרח, יועבר להיות כביש מעטפת מצפון לעיר (קיים כבר כיום חלקית).

במרכזה של העיר החדשה, יעבור ציר תנועה בינעירוני משוקע, שיעביר את כל התנועה התחבורתית הארצית (רכבת העמק המחודשת, אוטובוסים וכלי רכב פרטיים), דרך כל מרכז העיר החדש, מבלי ליצור עומסי תנועה שיחלישו את העיר.

על פני השטח, מעל מרכז הציר הבינעירוני יעבור הציר העירוני העפולאי שיהווה שדרה עירונית ירוקה ותוססת, לאורך התוואי הקודם של כביש 65 ממערב למזרח. ציר זה ישמש בעיקר את תושבי עפולה והתיירים ולא את התחבורה הפרטית. משני צידיו יעבור נתיב תחבורה ציבורית חנימית שיצור חיבור תדיר בין חלקי העיר השונים. בנוסף, יעברו לאורכו מסלולי אופניים, מדרכות רחבות, קטעי מסחר ועוד.

במפגש בין 2 הצירים יוקם "רובע השער" – מרכז העיר החדש של עפולה, אשר יחדש את הצמתיות של העיר באופן עדכני ומותאם למאה ה-21. הרובע יחבר את עפולה אל המקצב התוסס של מרכז הארץ בעזרת בניה חדשנית וייחודית. לאורך הציר הבינעירוני יוקמו מתחמי מסחר, פנאי ותעסוקה, מרכז תחבורה של רכבת העמק המחודשת ואוטובוסים בינעירוניים ומערך שטחי ציבור אשר מזמינים את המבקרים והתושבים להסתובב ולחקור.

מערכי תנועה עירוניים מורכבים ונגישים שכאלה, יחיו את הלב הפועם המחודש של העיר הגדולה והמרכזית בעמק יזרעאל.

אלמוג דנינו
עינת לובלינר
רות אדרי

צאו בחוץ!

עפולה. מגוון קהילות. אנשים. צבעים. ריחות. מפגשים.

מה מאחד את כל כולם? מהי העפולה? שבה? ההתערבות שואפת לחבר בין התושבים לעיר, לחדש את הדופק בעיר ומלתג אותה בעיניים המקומיות על ידי טיפול בסביבה מיידית, דבר שיעודד את היציאה מהבית לרחובות ולעיר כולה – הזרמת עורקי חיים בעיר. מהפך בהסתכלות, התבוננות רגישה מקרוב מאפשרת ראייה בקנה מידה אנושי, עבודה עדינה וכבוד לקיים.

עקרונות העשייה הן תכנון לאורח חיים בריא ובטוח (Active Living By Design). יישום העקרונות בא לידי ביטוי בעזרת תכנון סדרה של מקומות-מוקדים היוצרים אזורי שהיה ברשות הרבים העונים לצרכים המקומיים ולקהילות השונות. טיפוס המקומות פותחו תוך שימוש בערכים מהעולם הוירטואלי וחקירת הרשתות החברתיות שהולכות ותופסות נתח נרחב יותר בחיים של כולנו. השוואת המרחב הקיים למרחב הוירטואלי (facebook) נעשתה במטרה ללמוד על סוגי אינטראקציה חברתית שונה.

Group – קבוצות סביב גורם משותף: חצרות למידה – מודל סמוך לבתי ספר ולשכונות המעודד מפגש בין בני נוער, למידה עצמית, שימוש בספריות ותעסוקה לשעות אחר הצהריים. קבוצות הומוגניות – מרחב המספק מענה על הצרכים של קהילות מקומיות בקנה מידה משתנה.

Share With A Friend – פלטפורמה המוקדשת לביטוי עצמי של תושבי העיר (גרפיטי, יצירות מקומיות, הופעות מוזיקליות וכד').

Event – מוקד להתקהלות בקנה מידה עירוני/ רב שכונתי המכיל מרכז תרבותי, רפואי ומסחרי כמוטיב משיכה ומענה לצורך קיים.

Chat – אזורים ספציפיים המיועדים לאזורים שכונתיים מצומצמים.

Message – יחידה חזרתית היוצרת זהות למסלול ומפגשים מהיום יום.

המכנה המשותף לכולם הוא דיבור על קהילה והאופן בו היא חיה את העיר. בין המוקדים מחבר מסלול רציף הקושר את כל חלקי העיר. טיפול נקודתי זהיר בכל רחבי עפולה הוא שיחולל התעוררות עירונית ואהדה בקרב התושבים.

מן העמק

ליאור באור
הדס וולף
לי נצר

חמישית מהשטח המאוכלס של המדינה בנוי, כך, ע"פ יואב שגיא מראשי החברה להגנת הטבע, אם לא יחול מפנה דרמתי בתרבות הבניה, כל המרחב שבין נהריה לאשדוד יהפוך לעיר אחת גדולה ורצופה ללא מרחב פתוח. במאה ה-19 פותחה תיאורית עיר הגנים באירופה. אזור העמק היה אחד המוקדים הראשונים בישראל בו יישם קאופמן את התאוריה- כך נבנתה העיר עפולה, כמוצר מיובא שאינו מתייחס למיקום והקונטקסט. תכנית המתאר המוצעת כיום לעפולה משתמשת בשטחים הפתוחים המאפיינים אותה על מנת לעבות את הבינוי. בפרויקט נחדש את עפולה כעיר מקומית שמרכיביה ואופייה נובעים מתוך התוואי הקיים בעמק, תוך הדגשת התכונות הטבעיות של המרחב הפתוח. עפולה, הנמצאת במרכז עמק יזרעאל, נותרה אחת מבין ערים ספורות המוקפות שטחים פתוחים ושדות חקלאיים המגדירים את אופייה. נשאף לחריגה מינימאלית מגבולות העיר הקיימים לטובת שמירה על השטחים הפתוחים ושמירה על אופן ההתניידות הקי יים בעפולה תחתית. נרחיב את העיר ע"י ניצול מקסימאלי ומוקפד של המרחב האורבני הקיים. לכן, נעדיף לבצע עיבוי בנייה לגובה באזורים נבחרים. בעיבוי ניצור טיפולוגיות המאפשרות עירוב שימושים ובכך נגיע לניצול מקסימאלי של התכסית הקיימת. באזור זה קיימים נחלים אשר כיום אינם ממשים את הפוטנציאל הטמון בהם. הנחלים יהוו מטאפורה להזרמת הירוק הסובב את העיר לתוכה, תוך יצירת מערכת מרחבים המשרתים את אורח החיים בעיר. אותה מערכת תיצור את הקשרים בתוך העיר ואת הקשר בין עפולה תחתית, עפולה עילית וישובי העמק.

AFULA – CONNECTING PEOPLE

הפרויקט נולד מזיהוי ראשוני של מגוון אורחות חיים בסביבת עפולה.

השוני בין התרבויות וצורות המחיה מאפשר לייצר עיר כלל אזורית המשלבת את היתרונות ולהציע מגוון של סגנונות חיים בסמיכות. הפרויקט מבוסס על טבעת תחבורתית המשלבת תחבורה ציבורית ותנועה רגלית/אופניים. היכולת לנוע בין המוקדים השונים בעיר הכלל אזורית, מאפשרת פיתוח כלכלי סביב צירי התנועה והחייאה של מוקדים מוזנחים. הטבעת התחבורתית עוברת במרכז צורות המחיה השונות ומאפשרת את החוויה של המגוון על ציר אחד. החוויה המתקבלת סביב הטבעת התחבורתית משתנה מעונה לעונה הן מבחינה ויזואלית והן מבחינת המסורות הנהוגות במקומות השונים.

הפרויקט מייצר במרכז העיר הכלל אזורית אזור מפגש המבוסס על חקלאות משותפת ופרטית של המקומיים. היכולת לעבד קרקע חקלאית כבר אינה נחלתם של הקיבוצים והכפרים אלא נחלתם של כולם. ניתן לחיות אורח חיים עירוני כאשר החקלאות והירוק נמצאים במרחק קצר. הבסיס החקלאי של העיר החדשה יהווה נקודת חיבור ומכנה משותף בין המגוון הרחב של האוכלוסיות במקום.

הפרויקט בוחן מס' טיפולוגיות בצפיפויות גבוהות – טיפולוגיה אחת מתבססת על הקיים ויוצרת אזור צעיר ושוקק בעל מגוון רבדים ושימושים. טיפולוגיה שנייה יוצרת אזור תעשיה, פיתוח והיי-טק מקומי המשמש כדופן לעפולה וטיפולוגיה שלישית בוחנת מחדש את הבלוק העירוני ויוצרת מגוון חללים למגורים ולשטחים ציבוריים באוויר ובקרקע. בעת העמדת הטיפולוגיות הושם דגש על התפתחות עתידית, אקלים ופיזור היוצר היררכיה רחבה של חללים.

התכנון מדגיש את המפגשים בין צורות המחיה וקבוצות אורגניות שונות לצורך יצירת עיר כלל אזורית בעלת איכויות של כלכלה-חברה-סביבה טובות יותר.

רועי אלמן
גילי קסלמן
אורי נוימן

Afula in Motion

העיר עפולה – לא ניתן להתנתק ממה שנילווה לשם זה. עיר פריפריה שהיא בחזקת אבן שאין לה הופכין, "החור שבקצה הסרגל" ומקום עם אוכלוסיה ממעמד סוציו-אקונומי נמוך.

לכשיגשנו לאבחן את העיר, דלינו באמצעות מיפויים מספר נתונים מעניינים. ברמה האיזורית, ניתן לראות קרבה לצירי תנועה ראשיים רבים ונתון מדהים על כך שבסביבות מאה אלף כלי רכב עוברים בעיר בכל יום לעומת כעשרת אלפים הקיימים בה.

ברמה העירונית הבחנו באותו זרם רכבים החוצה את העיר בחוסר המשכיות ופוקק את מרכז.

כבר בתוכנית המתאר 2020, שהותוותה בתחילת שנות ה-2000, מדובר על יצירת כביש עוקף ומסילת ברזל מחוץ לעפולה.

מיפוי נוסף עוסק בשטחים הפתוחים שבעיר. בתצ"אות ובמפות לא ניתן לאמוד את טיבם של השטחים הציבוריים הפתוחים שבעיר. כשהגענו לשטחים אלו נתקלנו באיזורים עזובים ומוזנחים.

הארכיטקט כריסטופר אלכסנדר גרס כי העיר איננה עץ, כלומר – כל גורם משפיע על מכלול גורמים אחרים. לכן ניסחנו סכמה אנליטית של בעיות ופוטנציאלים בעיר ובה קשרנו בין התהליכים והמגמות בעיר ומשם התווינו דרך פעולה לפרויקט.

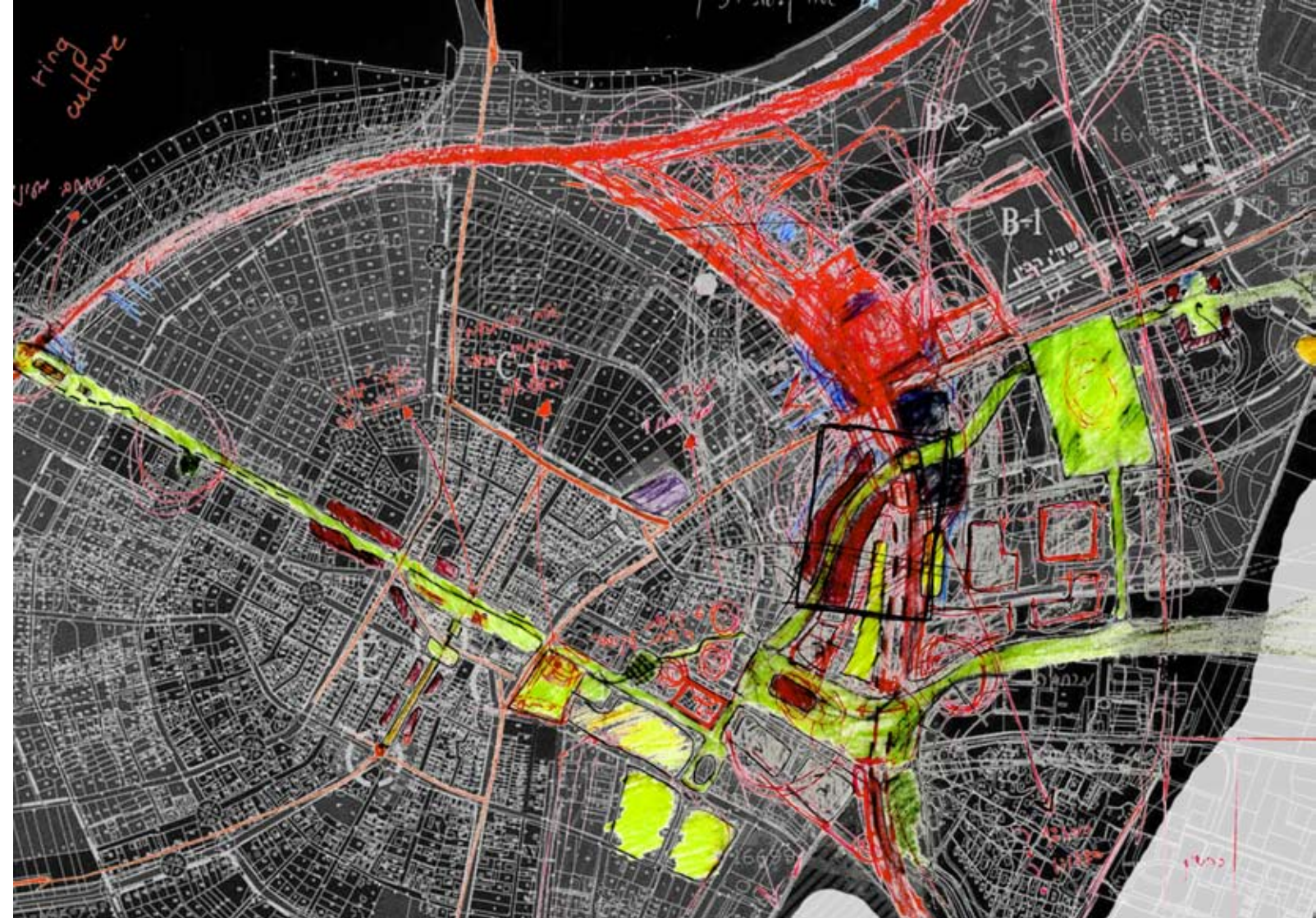
בחזונו ראינו את עפולה מתפקדת כמוקד מרכזי בעמק יזרעאל המספק שירותים, מגורים ואיזור מסחר לתושביו ולעוברים בסביבתה. מטרתנו העיקרית היו "להרוויח" את הולכי הרגל שבתוך הרכבים הרבים שעוברים בסביבת העיר, לאפשר נגישות בין חלקיה השונים של העיר ולעודד עיר עם שימוש מוגבר בתנועה לא ממונעת. בכדי לממש את החזון ומטרות אלו יצרנו מגוון איזורים ומערכות תנועה.

"מערכת אדומה": כביש מהיר ומסילת ברזל שהם טבעת המספקת שירותים לבאים מחוץ לעיר ומתאפיינת בקצב חיים מהיר.

ומערכת ירוקה: רצועות שטחים פתוחים קיימים המגובשים למערכת הגובלת בבינוי אינטנסיבי וזרועה בפונקציות מגוונות. אותה מערכת משיקה לאיזורים ירוקים בעמק ובהם קיבוץ ומושב מרחביה הסמוכים

בנוסף תת מערכות אחרות שזורות בה, תת מערכת סגולה – לרובכי אופניים ותת מערכת כתומה של רכבת קלה.

בנקודת השיא של הפרויקט נפגשות כלל המערכות למקטע מורכב ובו המערכת האדומה מפעפעת לתוככי עפולה והמערכת הירוקה עושה דרכה לאיזורים הצפוניים של העיר.

דבי רוזנפלד
איילת וזאנה
עומרי זילכה

תכר עירוני

עפולה מבטיחה למתגורר בה חוויה ייחודית – נצפות אל שדות העמק כמעט מכל מקום בעיר. השדות עוטפים את עפולה, במקומות מסוימים אף חודרים אליה לעומק האורבניות והמכגש בין העיר לשדות יוצר תכר פיזי ייחודי. כיום תכר זה נשאר שומם – נראה אך בלתי מנוצל.

התכר הזה, כמו תכרים אחרים בעיר, הוא גם גבול וגם סף כניסה, תווך ותחום והוא גם פוטנציאל ליצירת הזהות העירונית החסרה של עפולה.

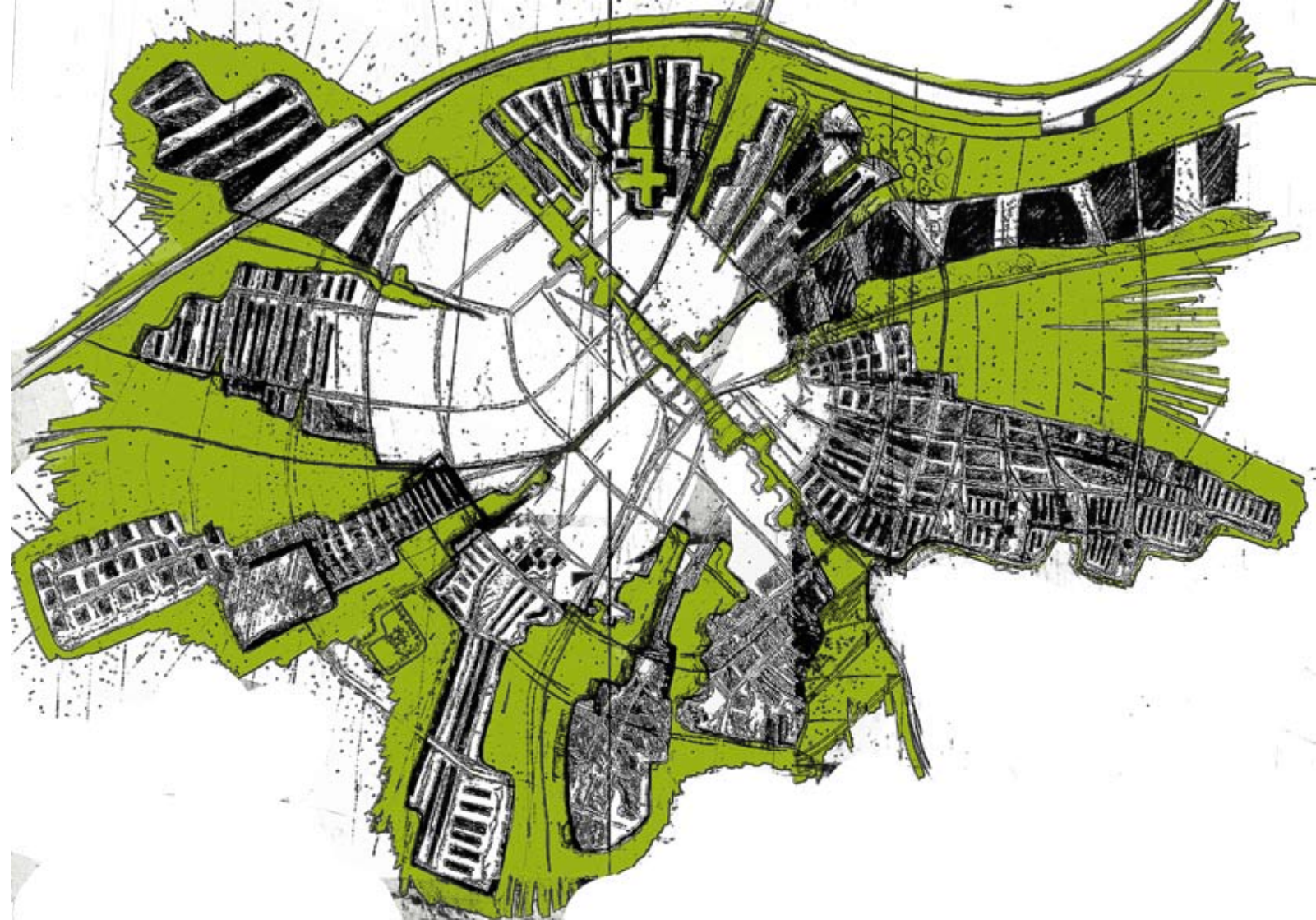
פיתוח עתידי של העיר בתכר הייחודי הזה ע"י יצירת שלוחות בינוי הנכנסות לתוך שטח השדות במקביל לכניסתם של השדות ושטחים ירוקים לעיר מבטיח לעיר גידול ופיתוח מתבקשים יחד עם שמירה על אותה נוכחות ירוקה.

שלוחות הבינוי שונות זו מזו וחלקן מתחברות ומקשרות את כפר הנוער ניר העמק ואת מרחביה לעיר תוך שמירה על עצמאותן וניצול הדדי של המשאבים הקיימים בכל אחד מהמקומות לטובת התושבים.

השלוחות הירוקות הנכנסות לעיר, הכוללות שטחים פתוחים טבעיים, שטחים ירוקים ומבני ציבור מבטיחות איכות חיים לתושבי העיר, קושרות אותם עם השדות והירוק שבגבולם וגורמות להם להשתמש בהם ולצרוך אותם באופן תדיר. השלוחות הירוקות יוצרות הגשמה חדשה לרעיון עיר הגנים שעל בסיסה הוקמה העיר ומבטיחות שהפיתוח העתידי של העיר ישאר נאמן לאופיה כיום.

השלוחות הבנויות והירוקות פורמות ותופרות מחדש את התכר הפיזי בצורה טובה יותר ובנוסף משפיעות גם על התכר החברתי. השלוחות הירוקות שנמתחות ממרכז העיר ועד לגבולה, הופכות למרחב המכגש, ההכרות, השהיה והבילוי של תושבי העיר ושל הגרים בשכנות אליה. השימוש המשותף באותם המקומות מביא לחיזוק הזהויות שבעיר ולערבוב מבורך בין הגרים בעיר, בינם לבין עצמם ובינם לבין אלה הגרים בשכנותה.

האורבניות השלווה בעפולה, המבורכת על ידי רוב תושבי העיר, מקבלת חיזוק על ידי ההצעה החדשה והופכת לעקרון חשוב בהמשך התפתחותה של העיר ולבעלת ערך.

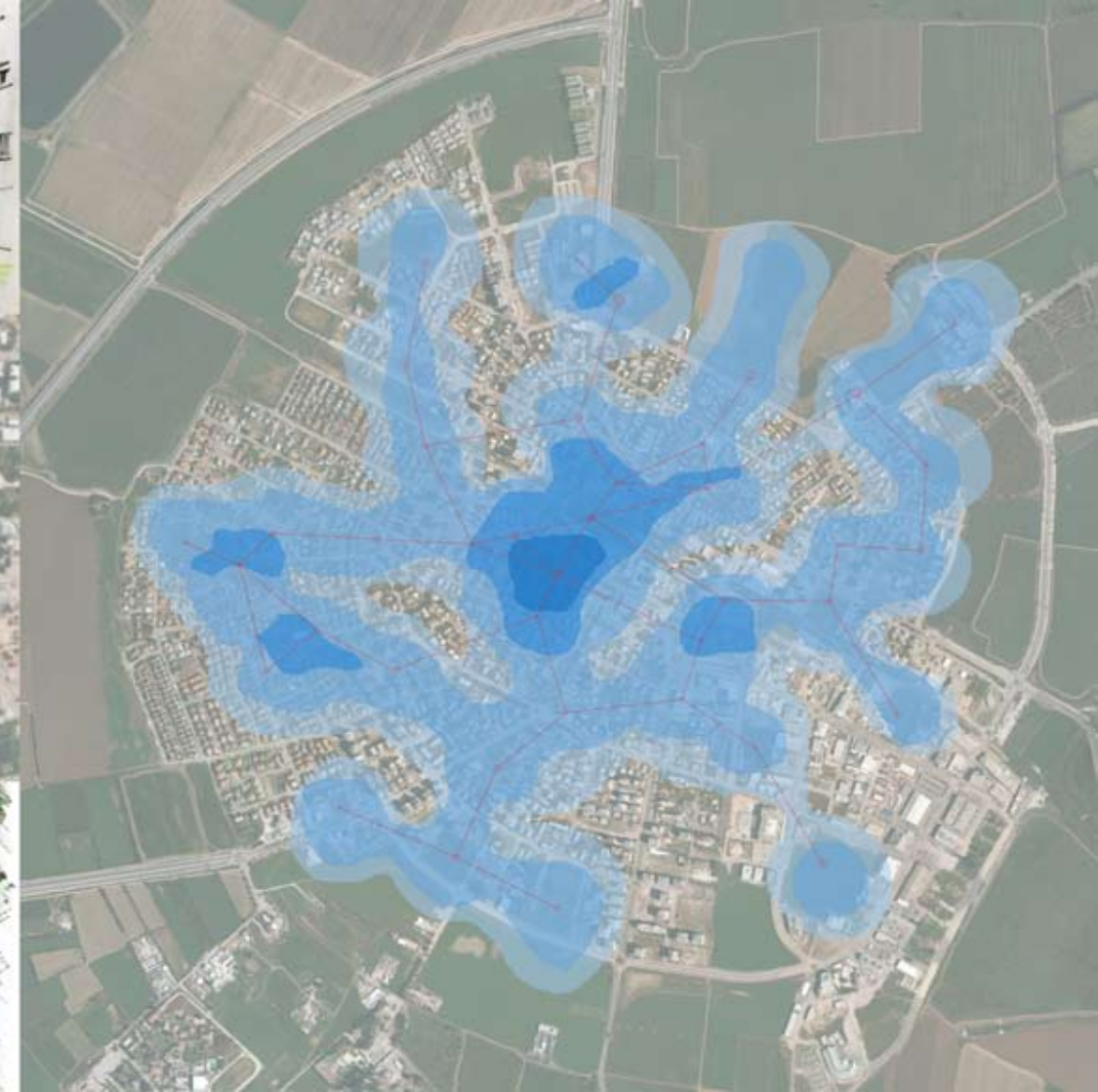
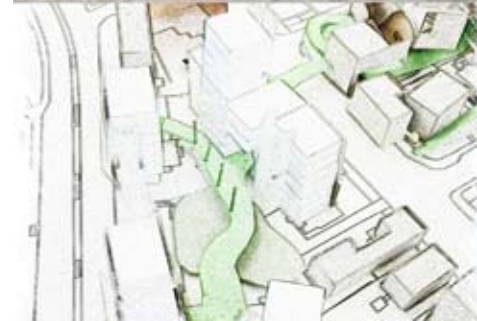
מאיה רוזנשטיין
סבטלנה לוקצקי

Density Injection

אתה הולך במדרכה לאורך גבעת עפר ולפתע אתה רואה בפנים אנשים יושבים בבית קפה קטן ותוסס! יש לך מספר אפשרויות – לעלות על המסלול ולגלות שאתה בעצם נכנס למבנה מקורה עם חזית זכוכית הפתוחה לנוף העירוני או להיכנס לתוך כוך אינטימי הצמוד לפארק קטן ומאיר עיניים. אם אתה צריך פינת מרגוע ואתה לא מוצא את דרכך, תנסה למצוא את סימני ה"מסלול" המגיחים מדפנות הרחוב שיובילו אותך לכיוון הפארק הפתוח. חיפוש ברווחים שבין הבניינים יוביל אותך אל נקודות הצצה לעבר אזורי האתנחתא...

אתה הולך לאורכו של רחוב ולפתע נפתח לפניך מסלול העולה לגובה ומוביל לפנים הבלוק. אם תבחר ללכת בו, תגלה בפנים גן ירוק וילדים מהמעון הסמוך שמשחקים בו. אם תמשיך עם המסלול הלאה, תעבור לאורך גלרית אומנות עד שתחזור בחזרה לרחוב ותוכל להנות מארוחה טובה בהצטלבות המסלולים...

אלו רק כמה דוגמאות מתוך אינספור המקומות הנוצרים מהשתלבות המערכת שאנחנו מוסיפות בקיים. כל מקום הוא ייחודי, מייצר חוויה שונה ומכיל פונקציות שונות. למרות שישנם חוקים קבועים שמגדירים את המערכת העירונית החדשה שנוצרת, בכל מקום יש כוחות אחרים שמופעלים עליה, אי לכך בכל מקום היא נפרסת באופן שונה. הכוחות שמשפיעים על המערכת הם מוקדי פעילות ומשיכה, גם הקיימים וגם חדשים שאנו מוסיפות, את המוקדים מחבר מערך של קשרים המשנה את צורתו ואת הסובב לו בהתייחסות למיקומו במערכת. ככל שמקום מושפע על ידי כוחות רבים יותר, הוא מקבל יותר שטחי מגורים. כל מקבץ מגורים מוסיף למערכת שטחי פנים וחוץ ציבוריים, שיכולים להיות בשימוש הן ברמת הבלוק השכונתי והן ברמה העירונית, המשתלבים במערכת הקיימת. כך נוצרת מערכת שבה האינטנסיביות והצפיפות תלויה ישירות בכמות מוקדי המשיכה שקיימים בכל מקום, מגיבה וגדלה בהתאם להשתנות העיר בתהליך הדרגתי אשר נפרס על פני המרחב העירוני עם הזמן.

ונוס איוב
רשא זרייק
נועה פרנקפורט

Be my guest

עפולה מהווה **עיר מחוז** בעמק, המספקת את צרכיהם של הישובים הסובבים אותה ומנקזת אליה **כבישים בינעירוניים** המעבירים דרכה אנשים רבים. הפרויקט עוסק ב**פתיחת העיר** ויצירת **מפגשים** בין אנשים, תוך תכנון המתבסס על חווית האדם בעיר **מגובה העיניים**. הצירים הראשיים מובילים את האנשים (הולכי רגל, רכבים ואופניים) **בתנועה**, תוך **הפניית המבטים**, אל הנכסים ואתרי המורשת של העיר (השדות החקלאיים, שדרת הדקלים, ציר הרכבת החיג'אזית ומגדל המים).

השדרה והפארק מתחברים – שדרת הדקלים ההיסטורית מהווה כיום מקום מסחר מרכזי בעפולה, והיא נכס פעיל בעיר. בניצב לה, ובניתוק מסוים ממנה נמצא הפארק על ציר הרכבת החיג'אזית. הפרויקט מחבר ומדגיש את הצטלבות השדרה עם הפארק וחושף אותם לבאים מהצירים. מן השדרה, השוקקת תנועה ופעילות של קניות, פתחנו מבט אל הפארק שיחתום אותה במקום לאתנחתא, אכילה ושהייה.

שיפור פני העיר – יצירת רצף מבטים הנפתחים בהדרגה תוך שיפור חזותי של עפולה. שיפוץ העיר מייצר תחושת שייכות וגאווה מקור מית לתושביה, וקבלת פנים נעימה לאורחיה. שיפור התדמית מתבצע במספר דרכים: טיפול בכניסות ויציאות ושיפוץ התחנה המרכזית המהווה כניסה נוספת לעיר, התייחסות למבט מן העיר אל השדות, שיפוץ ושימור חזיתות ונגיעה מינימאלית במבנים קיימים להדגשת האדריכלות הקיימת.

מערכת ירוקה – ניתוב תושבי עפולה למרכז ע"י מערכת ירוקה של שבילי הולכי רגל ואופניים, המקשרת בין גנים קטנים ומובילה אל הפארק והשדרה.

עיבוי מרכז העיר – ציפוף והחיאת מרכז העיר תוך ניצול שטחים פתוחים ומוזנחים. השטחים האחוריים שבין הבניינים מתמלאים, בינוי, גנים, חניונים ועוד בהתאם למיקומים. הבינוי עולה לגובה תוך התייחסות למבנים הקיימים ומצביע לבאים מרחוק על מרכז העיר. עיבוי המרכז מבטא גישה של קיימות שעל פיה עלינו למצות ראשית שטחים בעיר ורק אז לגזול משטחיה החקלאיים המקיפים אותה.

